

Zábavné a vzdělávací programy s bičí.
Internetový časopis a další aktivity...

ČASOPIS Keltoviny

45. číslo

27. listopad

Více informací o časopise a dalších aktivitách naleznete na www.keltoviny.cz

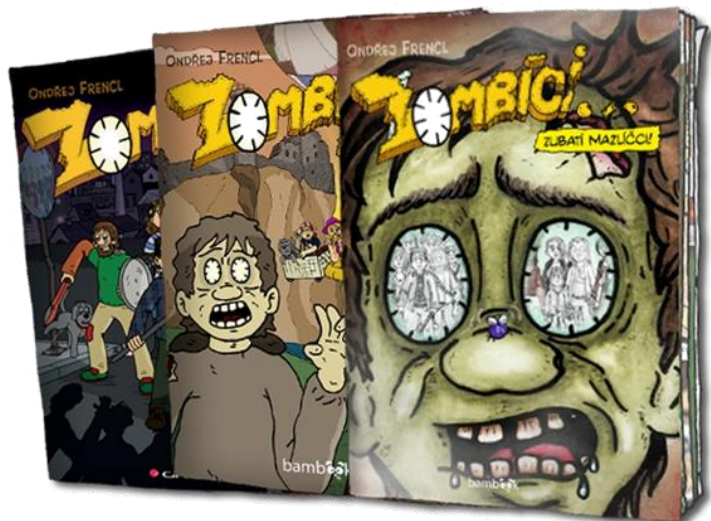
Dalo by se říct, že toto číslo našeho časopisu vychází již v době adventu. Vždyť začne již za dva dny, 29. listopadu. Jako celý rok, tak i adventní čas a vánoční svátky budou jiné, bohužel. Věřme, že se brzo najde ŘEŠENÍ a celý kolotoč okolo koronaviru se konečně zastaví. A my se s Vámi budeme těšit na sezónu 2021 plnou akcí ☺. Že těch akcí přibývá. Budeme doufat, že vše se rozjede tak jak má...

Ale zpět k časopisu. Tvorba a skládání celého čísla trvá nějakou dobu, prakticky poslední měsíc je složený z kontrolování, přerovnávání a dohledávání informací. Občas je to zábava, občas hledání s lupou – protože nemůžete najít, to co zrovna potřebujete... Ale ten konec... Když už zjistíte, že chybí jen pár stran, všichni redaktori poslali podklady, Vy si už dopisujete ty své články a „hrajete“ si s grafickou stránkou. To už je krása. Pak přijde korektura a jde časopis k Vám. A za dva měsíce nanovo ☺. Ale nás to baví, děláme to pro Vás. Tak doufáme, že nás rádi čtete.

Na závěr bych Vám chtěl popřát za celý spolek Keltoviny, kejklíře i redaktory, krásné Vánoce, klidný vstup do roku 2021 a hlavně spoustu zdraví a dobré pohody... Šéfredaktor Martin Štulla

Obsah čísla 45. : delší

2	OBSAH, slovo úvodem	20	HISTORIE
<i>Negrelliho viadukt</i>
3	TOVÁRNÍKŮV BLOG
<i>Civilizace nemůže být bez umění</i>	21	SVĚT PŘÍRODY
<i>Nositelé smrti 1</i>
4	BÁSNIČKY PRO VŠECHNY LIDIČKY
<i>Ve slepých uličkách</i>
<i>Babí léto</i>
<i>Nálezy a ztráty</i>
<i>Kapradí</i>	22	ČTENÍ PRO VŠECHNY
<i>Tichá noc 1864</i>
5	ZE ŽIVOTA
<i>Dostala jsem „měřák“</i>	24	ČESKÁ NEJ...
<i>Potřetí...</i>
6	ROD NEPOKOJNÉ KRVE
<i>Cirkus</i>	25	BÁSNIČKY PRO VŠECHNY LIDIČKY
<i>Jablek na tři hromady</i>
<i>Sněhová královna</i>
<i>Sněhulák</i>
8	VZPOMÍNÁME
<i>Jiří Sovák</i>	26	ROZHOVOR
<i>Jiří Žák, kluk s rouškami</i>
9	LEGANORIE
<i>Silefintrova sázka</i>	27	PROKLETÍ POCESTNÉHO
<i>12. část</i>
12	OD HRADU KE HRADU
<i>Středověká výchova</i>	29	BYLINKY, NEJEN PRO NAŠE BABIČKY
<i>Zimní bylinky</i>
14	PŘEDSTAVUJEME
<i>Tuláčkův svět</i>	31	SPEKTRUM
<i>Darujeme české Vánoce</i>
16	ANTONIE
<i>Díl 5.</i>	32	DĚKUJEME
<i>... hlavně našim partnerům</i>
18	BEZPEČNÉ CESTY
<i>Očištění vozu</i>
<i>Přeprava vánočního stromečku</i>	33	KOMIKS WATSON & CRICK
<i>Molekula života</i>
		36	TIRÁŽ
<i>aneb kdo nám píše...</i>

ZOMBÍČI!
3. díly komiksu k objednání
u našeho nového partnera:
Tiskárna NARUBY

Továrníkův blog

Civilizace nemůže být bez umění

Článek připravil a napsal Vítek Procházka a Chůdadlo

Jednoho nedělního rána ze mně frustrace za současné situace vytryskla ve formě příspěvku na Facebook. Pro vás, kdo tam (zatím) nejste mými přáteli, zveřejňuji svůj článek i tady. Psal jsem ho v naději, že by mohl částečně změnit pohled obyčejných lidí na situaci jiných obyčejných lidí, kteří se žíví kumštem.

Příspěvek jsem psal 10. 10. 2020. Tedy v době před schválením podzimní vlny kompanzačních balíčků a dotací. Za ty velmi děkujeme. Stále ale trvám na tom, že více než peníze bychom od vlády potřebovali jasnou vizi do budoucna.

🏠 Eventy nejsou jenom veliké festivaly, firemní akce a přeplněné bary. My často (a velice rádi) vystupujeme na drobných akcích na malých městech a vesnicích.

🏠 Kultura není něco navíc. Je to to, co z nás dělá lidi. Skutečně - bez kultury by se nevyvinulo lidstvo a i každý jedinec potřebuje interakci s ostatními, aby vyrostl ve skutečného člověka. Setkávání se je základní lidskou potřebou. Dlouhodobě se nedá nahradit zábavou na internetu. Umělecké vystoupení je často jenom záminkou pro setkání se sousedy a budování komunity.

🏠 Já se házením věcí do vzduchu žívím už 15 let. Postupně jsem z toho vybudoval minifirmu, která užíví naši rodinu a dává práci dalším více než deseti lidem. Náš kumšt vyvážíme do zahraničí. Více než polovina našeho obratu je z Německa a Rakouska. Nikdy jsme od státu nic nechtěli. Fungujeme bez dotací a bez podpor. I když byl někdo z nás dlouhodobě nemocný, nechtěli jsme žádnou podporu a nešli jsme na pracák. Říkali jsme si, ať ty peníze dostane někdo, kdo je potřebuje.

🏠 Já sám nemám rád, když někdo demonstruje a křičí "Dejte mi víc peněz!". Při jarní vlně krize jsem se trochu styděl za kolegy z branže, kteří okamžitě začali žádat od státu peníze. Říkal jsem si: "Máte mít našetřenou rezervu, a jestli ji máte tak malou, že vás položí měsíc bez kšeftů, tak byste podnikání měli nechat". Pořád si myslím, že by se měl každý starat o sebe a být připravený na všechna možná překvapení. Přišlo mi opravdu skvělé, že nám stát dal "pětadvacítku".

🏠 Na jaře jsem ale ještě netušil, že je před námi praktický zákaz činnosti na půl roku? Nebo na rok? Je mi jasné, že s Covidem musíme bojovat. A chápou to i všichni z branže. Někteří z nás ale za ten boj platí mnohem vyšší cenu, než jiní. Nejen, že jsme přišli o příjmy, přišli jsme o naději. Netušíme, jaká bude situace za měsíc nebo za půl roku. Chystáme představení a nevíme, jestli s nimi budeme moci někdy vystoupit. My, například, děláme o adventu anděly na chůdách. Všichni je chtějí. Máme prodaných třeba 16 andělů na jeden den. Já teď řeším s klienty, jestli nás opravdu chtějí, nebo můžu kolegy poslat na jinou akci. Přitom ale vůbec nevím, jestli nějaká akce vůbec proběhne.

🏠 **Proto v této situaci, ač nerad, prosím vládu této země o pomoc. Naše komediantská branže potřebuje finanční injekci. Mnoho z nás je na volné noze, mnoho z nás v kultuře pracuje jen na částečný úvazek.**

Foto: Chůdadlo

🏠 Ještě více, ale potřebuje informace a nějakou jistotu. Moje konkrétní otázka zní: „Budou povolené adventní trhy? A za jakých podmínek?“ Není nadále možné nařízení měnit každý týden. Já bych radši teď hned věděl, že příštích 6 měsíců nebudou žádná vystoupení (protože po vánocích nás čeká 5 hladových měsíců tak jako tak). Pak bych se na to mohl připravit a něco s tím dělat. Takhle všichni chystáme představení, festivaly, eventy a vůbec netušíme, jestli budou moci proběhnout. Možná je těžké si to představit. Je to situace velice náročná pracovní, finančně, ale především na hlavu.

🏠 Ztrácíme naději a motivaci a prosíme o pomoc.

🏠 **Velice rádi vystupujeme na ulici, ale neradi bychom na ní skončili.**

Básničky pro všechny lidičky

Báseň napsala a připravila Kristýna Strnadová

Ve slepých uličkách

ve slepých uličkách
hledáme příchuť svěžesti
chodíme po špičkách
vstříc veškeré bolesti

ve slepých uličkách
hledáme příchuť svobody
hojíme jizvy, léčíme rány
výmluvy a podvody

ve slepých uličkách
hledáme příchuť rána
když poslední vlak
odjíždí do neznáma

Nálezy a ztráty

po chodbách domu
linula se vůně máty
rozhodla se navštívit
nálezy a ztráty

nalezla lásku
v okamžiku překvapení
ztratila víru
v něco, co dávno není

v šeru přítomných ulic
zůstala tiše stát
čekala odpovědi
na její inzerát

Babí léto

po cestách polních
v mlze se topí
koruny stromů
z rána se vysvobodí

pár posledních listů
s barvou mědi
přistálo na zem
hledat odpovědi

víly na palouku
tancují bosy
pavoučí sítě
s korálkami rosy

létají vzduchem
je léto babí
pojd'me se obléci
do hedvábí

Kapradí

hladina jezera z rána
na chvíli se promění
ve skleněné síť pavučin
je chladněji, potoky nešumí

zrcadlo v němž četla vzkaz
v ten tajemný a zvláštní čas
ulehla do mokrého kapradí
jež hořce ji pohladí

zalapala po dechu
když ulehla do mechu
odevzdala cennosti
již patřila věčnosti

Ze života ...

Dostala jsem „měřák“

Příběh napsala a připravila Gabriela Monte

Vysoký krevní tlak máme v rodině. Měly ho obě babičky, má ho táta i brácha a moje mamka byla díky vysokému tlaku v invalidním důchodu. Jen mně se tato choroba vyhýbala a já na to byla doslova pyšná. Ještě předloni mi sestřička na gynekologii říkala, jak mám vzorový tlak. Ale koncem loňského roku se mě ta stejná sestřička zeptala, zda se někde léčím s vysokým tlakem. A protože se mě na totéž zeptala i doktorka, která mi léčí záda, trochu jsem znejistěla. Monte mi taky zrovna nepřidal, když jsem se mu se svou obavou svěřila. Podle jeho slov už jsem holt stařena a měla bych s tím něco dělat. No a tak jsem se vypravila ke své obvodní lékařce. Po přeměření mi sdělila, že to opravdu není žádná hitparáda a dala termín, kdy si mám přijít pro měřák a navíc žádanku na odběry. Dnes jsem se vypravila pro výsledky a měřák. Paní doktorka mi přístroj nasadila a počala dávat instrukce.

Při slovech: „Přes den to měří každou půlhodinu a v noci každou hodinu“, jsem prohlásila, „Tak to se moc nevyspím.“ Odpověděla, že se určitě nevyspím. Tak to jsem fakt slyšet nechtěla. Dále mi bylo řečeno, že mám dělat vše, jako dělám jindy. Ale v okamžiku, kdy dojde k měření tak mám zůstat v klidu. Fajn, to toho asi moc neudělám, když každou půlhodinu budu mít zásek. No nic, nějak to dám. Pak přišel dotaz, zda jsem připravená. No jasně, můžete to spustit. A tak se stalo.

Děsný, děsný, děsný. Vrchí to, jako nevím co, a jak se nafukuje ten rukáv, tak mám pocit, že mi ta ruka upadne. Už se to odpouští, paráda, a znovu se nafukuje. Jak to, že se to znovu nafukuje? Prý protože napoprvé to přístroj natlakoval málo a tak musí přifouknout. Ale víc to určitě už jít nemůže, už napoprvé to bylo, alespoň podle mě, už za hranou snesitelnosti. No věřte nebo ne, šlo to. Tak s tímhle fakt spát nebudu. Pak jsme ještě probrali výsledky krve. Mám prý zvýšený cukr a měla bych omezit sladké. No jo, ale to já skoro nejím.

Moje cesta od lékařky vedla do Kauflandu a tady se přístroj rozhodl začít měřit, zrovna když jsem nabírala rohlíky. Lidé se ohlíželi a pátrali po příčině zvuku, který vydával zvuk přístroje. Při odpouštění se z přístroje pro změnu ozývalo přerušované klapání. Nabrala jsem rohlíky a zmizela z obchodu tak rychle jak to jen šlo. Cestou jsem si ale ještě koupila koláče, protože jsem na ně dostala chuť. Sakra to bude asi to zakázané ovoce. Druhé měření mě chytilo uprostřed cesty domu, no zastavovat teda nebudu. Ale ozvala se dcera. Ty mami, slyšíš ten divnej zvuk? Nemáme něco s autem? Ne dítě, auto je v pořádku, to jen divně vrčí maminka. Po příjezdu domu mi blesklo hlavou, co asi tak zvládnou uvařit. Už se totiž vidím, jak jdu vyndat knedlíky, a přístroj začne měřit. Jé pardon, milé knedle, já se jen nafouknu, pak vyfouknu a pak vás teprve vyndám. Jo a už slyším Montáka, jak při každém měření na mě hudruje, že na něj nemám vrčet.

Moje představy byly nic proti tomu, co předvedl můj muž a s ním i naši psi. Přístroj je ukryt pod oblečením, ale pozornosti našich psů neunikl a to ještě ani nezačal měřit. Do toho si Monte prohlásil: „Bacha kluci, až se nám panička začne nafukovat, aby to nebouchlo“. Mou odpověď snad radši ani nechtějte vědět. Jako by nestačilo, že mám na sobě něco, co mě omezuje a jsem z toho nervózní. Ještě budu poslouchat tohle. A do toho se ozvalo mě už známé vrčení. Kája začal kňučet

a Čert vrčel taky. Do toho Monte prohlásil: „Tohle musím natočit, aby všichni slyšeli, jak na mě vrčíš“. Řekla jsem mu, že je blbej a odešla do kuchyně. Zbytek dne proběhl relativně v klidu. Večer jsem ohřála večeři a usedla i s mužíčkem ke stolu. V klidu se pustíme do večeře a v tom se ozvalo vrčení přístroje. Já ztuhla a Monte se málem udusil, jak se tomu tlemil. Teď už tady půl hodiny pochoduje s foťákem, že si to konečně natočí. Asi ho vezmu něčím po hlavě a bude ze mě vdova. Za to mě musí každý soud osvobodit...

Rod nepokojné krve

Cirkus

Článek napsala a připravila Katka Gottwaldová

Jako kejklíř mám k cirkusům docela blízko a navíc se tu v poslední době rozjel ničím nepotvrzený fenomén a nešvar v podobě kritiky týrání zvířat v cirkusech. Tak vám k nim něco málo napíšu...

Co je to cirkus?

- Cirkus označuje většinou kočovné společenství účinkujících umělců, kteří bývají označováni jako artisté akrobaté, krotitelé zvířat, krasojedci, klauni atd. Toto umělecké společenství pak vystupuje před obecnstvem, obvykle za úhradu stanoveného vstupného.
- Název pochází od starořímského cirku, kruhové nebo oválné stavby určené pro závody koní a vozů. Putovní představení se obvykle konají v manéži, kruhové aréně pod velkým cirkusovým stanem tzv. šapitó.
- Manéž je obklopena lóžemi a lavičkami pro diváky.
- Ve vystoupeních tradičního cirkusu obvykle účinkují také cvičená exotická zvířata medvědi, opice, tygři, lvi, sloni, velbloudi apod. Oblíbeným cirkusovým zvířetem je kůň, popřípadě jiná domácí zvířata např. psi.

Obrázek: Pixabay.com

Nový cirkus

- Nový cirkus je oproštěn od zvířat a má blíže ke scénickým uměním jako je divadlo a balet a třeba i light show a fire show a artistické umění nebo třeba i film a výtvarné umění.
- Nový cirkus je druh dramatického umění, který se začal utvářet ve Francii počátkem 70. let 20. století.
- Dalšími destinacemi, v nichž se vyvíjí další specifické podoby nového cirkusu, jsou Velká Británie, Kanada a Austrálie, v Evropě pak od 90. let 20. století země Skandinávie, Itálie nebo Španělsko.
- Největší rozkvět zažívá nový cirkus v České republice od roku 2009.
- Nový cirkus závisí na tvůrčí individualitě interpreta - artisty, který je nositelem významu a zprostředkovatelem komunikace.
- Artistu v tradičním cirkusu nezdvouje svou identitu, není hercem.
- V tradičním cirkusu záleží na precizním předvedení akrobatického čísla, nikoli na sdělení myšlenky ve smysluplném obrazu.
- Cílem nového cirkusu je podat ucelený scénický obraz a ne stále se opakující akrobatická čísla produkující pocit hrdinství.

Historie cirkusu

- V antice se jako circus označovalo okrouhlé závodiště koňských vozů (hippodrom), které bylo podobné amfiteátru pro gladiátorské zápasy a stadionu pro atletické soutěže.
- V novověku se objevují kruhové manéže pro předvádění koní, které souvisí s vojenským prostředím a jeho zájem o jezdeckví a ušlechtilá plemena koní.
- Klasický cirkus pak vznikl v 19. století propojením klasické manéže s různými potulnými a jarmarečnými atrakcemi a produkcemi svobodných umění, artistikou. K nim patřili medvědáři a drezéři jiných šelem a zvířat, akrobacie, komediální výstupy a podobně.
- Soustředění různých produkcí do kryté arény s hledištěm pro větší počet diváků umožnilo artistům se soustředit na zdokonalování svých výkonů a drezuru náročných a nákladných lvů, tygrů a slonů.
- Vývoj dopravy na konci 19. a ve 20. století umožnil postupný přechod od malých dřevěných maringotek a povozů tažených koňmi až k velkým kamionům a současné zvětšení manéží i šapitó.
- Cirkusy si již od 19. století pořizovaly zimoviště, zázemí pro teplé ustájení zvířat a s možností provozovat představení i v zimních měsících ve stálých manéžích.
- Na pevnou cirkusovou scénu navazovala varieté, která oproti nim měla blíže ke kabaretům.
- Vedle tradičních cirkusů se ve druhé polovině 20. století rozvinul nový cirkus, který na rozdíl od jednotlivých předváděných čísel propojuje artistické výkony do dramatického celku.

Cirkusy v Čechách

V současné době v ČR existuje okolo třiceti cirkusů.

Známymi provozovanými cirkusy na území České republiky jsou Cirkus Humberto, Národní cirkus Originál Berousek, Cirkus Bernes, Cirkus Sultán, Cirkus King. Národního Cirkus JO-JOO, Cirkus Ohana, Cirkus Aleš, Cirkus Metropol, Cirkus Šimek, Cirkus Prince, Cirkus Praga Kopecký, Cirkus Francesko Jung, Cirkus Arlet, Cirkus Andres, Cirkus Moravan a další.

V současné době, poprvé od Sametové revoluce v listopadu 1989, se zástupci největších českých cirkusů spojili. Z letitých konkurentů se stali spojenci. Hlavním podnětem k tomuto nevídanému kroku byl tristní přístup dvou českých ministerstev, která svou působností na cirkusy dohlížejí - ministerstva zemědělství a ministerstva životního prostředí - při přípravě nové legislativy zpříšňující podmínky pro chov některých druhů zvířat. V cirkusech k žádnému týrání zvířat neprobíhá, jak si někteří občané myslí. Bohužel v tuto chvíli je změna zákona již podepsaná, ale cirkusy se nevzdávají a chtějí svou práci zachovat, stejně jako vystupování se zvířaty. Proto, komu na přežití cirkusů záleží, tak ať se přidá na jejich stránky na Facebooku: Cirkusy společně.

U nás v poslední době rozvíjí i dětské cirkusy

Prvním takovýmto dětským cirkusem v České republice je Brněnský cirkus LeGrando, který po vzoru Německa vede děti k umění sebe prezentace a pohybové zdatnosti v cirkusových disciplínách jako jsou jízda na jednokolce, chůze po laně, balanční koule, akrobacie pozemní i vzdušná, klaunské dovednosti atd.

Cirkusy v Evropě

V některých zemích je cirkusové umění oblíbenější, než v České republice, což vysvětluje i větší množství cirkusů v těchto zemích. Například v Německu či Itálii se jejich počet počítá na stovky. V bývalém Sovětském svazu a v nynějším Rusku má cirkus velkou tradici a je zde považován za umění, které je zcela rovnocenné jiným uměleckým projevům jevištního typu film, divadlo nebo televize.

Cirkusy v Americe

V USA existují velké cirkusové show, z nichž některé neodpovídají evropské představě o cirkusu. Tyto show probíhají nejen ve stáncích, ale také ve velikých halách či na sportovištích, kde jsou předváděna vystoupení v několika manéžích zároveň.

Zahrajte si nebo darujte originální karty! Objednávejte na www.kaspari.cz

Cirkus v knihách a ve filmu

- 🏰 Cirkus Humberto - kniha a seriál
- 🏰 Lidé z maringotek - kniha a film
- 🏰 Cirkus jede - film
- 🏰 Cirkus bude - film
- 🏰 Cirkus v cirkuse - film
- 🏰 Šest medvědů s Cibulkou - film
- 🏰 Až přijde kocour - film
- 🏰 O zatoulané princezně - film
- 🏰 Pan Tau v cirkuse - díl v seriálu

VZPOMÍNÁME

Jiří Sovák (27. prosince 1920 - 6. září 2000)

Článek připravila Pavla Štullová

Informace čerpány z internetových stránek ceskatelevize.cz

Jiří Sovák, tedy vlastně Jiří Schmitzer (jméno si počestil během německé okupace), se narodil do rodiny váženého hostinského necelé čtyři dny před koncem roku 1920. Spolu se svými dvěma sourozenci, bratrem Lád'ou a mladší sestrou Zdenkou prožili kouzelné dětství v období první republiky. Tatínek chtěl mít z Jiřího hoteliéra, ten si však našel zalíbení v úplně jiné profesi, herectví. K tomu poprvé přičichnul na Státní konzervatoři v Praze, kde úspěšně absolvoval studium dramatiky. Krátce se pak živil jako úředník ve spořitelně a skladník, ve volných chvílích ale pravidelně vystupoval v ochotnickém spolku, v roce 1943 už nastupuje na své první velké divadelní angažmá (po studiu nějakou dobu vystupoval v kabaretním sboru Živé jeviště, dnešní Činoherní klub) v třebíčském Horáckém divadle.

Foto: wikipedia.cz

Pravým hereckým „křtem“ pro něj bylo ale až působení v legendárním „Děčku“ E. F. Buriana, díky kterému české herectví zná nespočet legendárních postav, samozřejmě včetně Jiřího Sováka. V roce 1952 přešel do Divadla na Vinohradech, kde odehrál dlouhých 12 let. Z jeho vinohradského účinkování je patrně nejznámější role pekelníka Ichturiela v Dalskabáty, hříšná ves. Poslední jeho divadelní „štací“ bylo divadlo Národní, kde vystupoval v letech 1966 až 1983.

Největší porci herectví si ale užil hlavně ve filmech a televizních seriálech. Zejména 70. léta byla pro Sováka, co se pracovních příležitostí týče, nejbohatší. Objevoval se v jedné komedii za druhou,

stříhнул si titulní role v kultovních seriálech Chalupáři a Byl jednou jeden dům a dokonce, coby král Dalimil, hrál v pohádce, Jak se budí princezny. Paměťhodný je i mistr Kroupa z Marečku, podejte mi pero! nebo rytíř Brtník z Brtníka z hudebního filmu Ať žijí duchové.

Foto: Česká televize

Za svůj život si Jiří Sovák vybudoval mnoho pevných přátelských pout, mezi kolegy herci byl oblíbeným bavičem i člověkem, jeho historiky spojené s takovými ikonami, jakými byli Jaroslav Marvan, František Filipovský, Jan Werich, Vlastimil Brodský a řada dalších, jsou nezapomenutelné. Obsáhle se jim věnoval ve své autobiografii Díky za váš smích aneb já a moje trosky. Opačným směrem, tedy vůči mladé a nastupující generaci herců, naopak předával nabitě zkušenosti, moudra a historiky. Za svého nejlepšího přítele považoval lékaře a klavíristu Františka Trefného.

Opakem klidného dětství Jiřího Sováka byl jeho pozdější osobní život. Třikrát se oženil, z prvního manželství měl syna Jiřího Schmitzera, který se rovněž věnoval, a stále ještě věnuje, hereckému řemeslu. Osudovou ženou Sovákova života se nakonec stala o mnoho let mladší Andulka, s níž se, mimo jiného, věnoval svému velkému koníčku – cestování. Na konci 80. let se stal obětí těžké autonehody zaviněné nezodpovědným řidičem. Zdravotní následky nehody jej provázely po zbytek života. Poslední filmovou roli ztvárnil na konci dvacátého století ve snímku Návrat ztraceného ráje.

LEGANORIE

Silefintrova sázka

Příběhy připravil a napsal Jurgen Lednický

Jak se ví, Etruman všechny ostatní bohy vymodeloval z hlíny. To mu však nebránilo v tom, aby jim vymyslel rodinné vztahy. Tak například on sám měl za manželku bohyni megariotů Entrefel. S ní „zplodil“ asi dva tucty dětí. Mezi nimi i boha žertu Krimpiltenka a boha hazardu Silefintra. A o této dvojce dnes budu vyprávět.

Mezi rozumnými bohy, kteří v Úsvitu, sídle bohů, žili, Krimpiltenk a Silefintr vyčnívali. Všechny bohy kolem sebe pobuřovali a velmi, na bohy až moc, se zajímali o Leganoriany. A tak je ostatní bohové považovali za černé ovce. Zatímco Krimpiltenk všechny kolem sebe otravoval a neustále si z každého střílel, Silefintr byl spíše materialista. Na ostatních bozích dokázal vyhrát velké množství bohům užitečných předmětů. Třeba kladivo Hergamona, boha kovářství a železářství nebo hliněnou panenku bohyně Srevinie. V Úsvitu ovšem neexistoval obchod ani peníze, a tak vyhrané věci většinou vracel. Jenže když stále vyhráváte, nakonec i bohové ztratí svou svatou trpělivost a přestanou s vámi hrát. To se stalo i Silefintrovi. Byl proto hodinu od hodiny sklíčenější.

Krimpiltenk se zrovna procházel po Úsvitu, když uviděl Silefintra smutně házet kostkami. „Co děláš?“ zeptal se jej. „Bůh slepoty nejsi, takže to vidíš,“ odsekl mu otráveně Silefintr. „No dobře, když jsi v takové náladě, házej si dál.“ „Ne! Počkej! Nechceš si zahrát kostky?“ pokusil se Silefintr. Krimpiltenk si povzdechl, přesně chápal, jak se cítí, protože i jeho žertům se již málokdy zasmál někdo jiný než on sám. „Dobře,“ odvětil Silefintrovi a sedl si k němu. Chvilí hráli o co největší součet, když ale Silefintr třicetkrát za sebou hodil šest šestek, přestala Krimpiltenka hra bavit. Už se chystal odejít. Tu ho Silefintr zastavil: „Počkej, mám pro tebe lepší hru.“ Krimpiltenk se na něj se zájmem podíval: „Povídej!“

„Pamatuješ si na svůj výlet do světa Leganorianů?“ usmál se spiklenecky Silefintr. „Jak by ne, ještě teď tam kvůli mně slaví nějaké zpropadené svátky. Proč se ptáš?“ „No. Na rozdíl ode mě znáš Leganorii mnohem víc, a tak bys měl větší šanci vyhrát jednu takovou sázku...“ Silefintr ani nestačil doříct jakou a Krimpiltenk se na to sám zeptal: „Co tím myslíš?! Nevíš, že od chvíle, co jsem omylem stvořil Krimpiltiny do života Legan...“ „Samozřejmě,“ přerušil ho pro změnu bůh hazardu: „jenže tentokrát do jejich života zasahovat nebudeme.“ „Co teda chceš udělat?“ „Takovou menší sběratelskou soutěž. Budeme ale potřebovat rozhodčího,“ skončil Silefintr.

Silefintr i Krimpiltenk stáli před studnou do Leganorie. Kolem nich se shromáždili všichni ostatní bozi. Jelikož jsou bozi nesmrtelní a v Úsvitu se toho zrovna moc neděje, brali všichni soutěž mezi Krimpiltenkem a Silefintrem jako velkou událost. Zprovoznili dokonce i magické zrcadlo, aby mohli postup obou soutěžících sledovat.

„Takže. Dnes jsme se tu všichni sešli, abychom e... abychom...“ zasekl se Etruman, který se rozhodl soutěž uvést. „Sešli jsme se, abychom spatřili klání...“ napověděl mu Silefintr. „Abychom spatřili klání Silefintra a Krimpiltenka, kteří se rozhodli...“ „Rozhodli uspořádat soutěž v hledání velice raritních předmětů v Leganorii,“ napověděl tentokrát Krimpiltenk. „Rozhodli se uspořádat soutěž v hledání Leganorie rataritních předmětů... Víte co? Řekněte si to sami. Já na tyhle složité výrazy nemám hlavu.“ Silefintr si povzdechl: „No dobře.“ Odkášlal si a začal: „Tak tedy, rozhodli jsme se uspořádat soutěž v hledání velmi raritních předmětů v Leganorii. Vítěz dostane od samotného Etrumana povýšení v hierarchii bohů.“ „S tím jsem souhlasil?“ otázal se Etruman Krimpiltenka. „Samozřejmě. Jinak by to Silefintr neříkal,“ odvětil mu Krimpiltenk. Etrumanovi toto vysvětlení stačilo, a tak už jen mlčel. „Nálezce všech pěti předmětů, které Etruman vybral, se stane vítězem,“ dokončil svůj výklad Silefintr a koukl se na Etrumana. Ten nejdříve nechápal, ale pak mu došlo, co chtěl Silefintr svým pohledem říct: „Dobře. Připravte se ke studni do Leganorie. Závod začne za tři, dva...“ Než stihl doříct jedna, oba bohové najednou skočili do studny. „Počkejte! Nezapomeňte, že po dobu závodu nemáte svoje božské schopnosti!“ křičel ještě do studny Etruman.

Silefintr i Krimpiltenk dopadli na stejné místo. „Au!“ zaskučel Krimpiltenk poté, co narazil na kámen. Pak se zamyslel a požádal Silefintra: „Nehodil bys prosím kostkami?“ „Když jinak nedáš,“ odvětil bůh hazardu a ledabyle rozkutálel kostky, které u sebe vždy nosil. Nepadla ani jedna šestka. „Co to má znamenat? Tohle není normální!“ zděsil se. „No jo. Etruman nám odebral schopnosti, takže každým pádem dávej pozor na pády.“ „Tohle nebylo vtipné.“ „Vždyť to říkám. Etruman nám odebral schopnosti. Mně zbyly tyto příšerné vtípky.“ „Tak radši přestaň,“ obořil se Silefintr na Krimpiltenka a vydal se od něj co nejsvižnějším krokem.

„Zpropadený Krimpiltenk, proč jen tu sázku přijímal!“ nadával si pro sebe Silefintr. „Mohl bych se alespoň kouknout na ten seznam. Teď, když nemám schopnosti, se budu muset snažit vyhrát,“ přemýšlel nahlas. Poté zašmátral ve své brašně a vytáhl zmuchlaný papír s rukopisem Etrumana: ‚Soutěž - cihlička hustia, semínko hustiovníku, drahokam z koruny císaře Leganorie, část roucha velerozkoby a hospodářská plodina.‘ Silefintr se na chvíli zamyslel, na chvíli si zanádal a pak se vydal hledat někoho, kdo by věděl, co je to ten velerozkoba, císař, hustium a ty ostatní věci.

Krimpiltenk také nadával. Ne však proto, že nerozuměl zadání. Nadával, protože rozuměl zadání až příliš dobře. „Etrumane! Jak mám najít zasmolené drahokamy z nějaké koruny! A to mám čekat dvacet let, až se vysemení nějaký hustiovník? A jak mám získat cihlu hustia?“ Poté, co si zanádal, se znovu podíval na seznam. Zase si zanádal a rozhodl se nejdříve zjistit, kde je. Vydal se rovnou za nosem. Za nosem megariotu, kde, podle zvyku, stálo napsáno, jak se tento megariot jmenuje.

Po asi půlhodině chůze dorazil až k výstavní ceduli, na níž se psalo: „Erborion - sídlo Sombartů již...“ Dál nápis přečíst nedokázal, protože neustálým přepisováním roku se toto číslo stalo jen změť čar. Věk ale Krimpiltenka nezajímal, protože v Leganorii se málokdy něco změnilo. „Erborion je

od Exterisu vzdálený přibližně den cesty. Stačí skočit na nějakou dopravní loď a doletět na hlavní megariot za císařem Leganorie.“ Poté se rozhlédl v marné snaze najít jakoukoliv loď.

Záhy si uvědomil, že vzdušné koráby najde nejspíše v přístavu a vydal se najít někoho, ke komu by se mohl připojit. Našel kapitána, který již toho zřejmě hodně zažil, vzhledem k tomu, kolik částí těla mu chybělo. „Takže ty se chceš vydat na cestu do Leganorie. A na mojí staré kocábce? No, vzhledem k tomu, že se stejně moc lidí nehlásí, tak vás беру, vyrazíme tak do jedné hodi...“ Najednou se kapitán roztřásl a monotónním, až děsivým hlasem pronesl: „Vyrazíme hned teď!“ Pak se znovu uklidnil a řekl: „Hádám, že v tom případě vyrazíme hnedka.“

Krimpiltenk si nasedl do vzdušného plavidla a když vyletěli, nedalo mu to a položil kapitánovi dětinskou otázku: „Kdy už tam budem?“ Ten se u kormidla z plna hrdla zasmál a odvětil: „Bude to trvat minimálně dvacet hodin, možná i deeeee...“ Předtím než stihl doříct den, loď sebou šklubla a neskutečně neuvěřitelnou rychlostí vystartovala k hlavnímu megariotu celé Leganorie. Za méně než půl hodinky se vzdušný koráb dostal do hlavního doku Exterisu. To bohové zrychlili loď, protože jednodenní cesta není tolik zábavná jako akcí nabitě kradení klenotů.

Většina posádky ležela na jedné hromadě nahrnutá na zádi. Kapitánovi naštěstí ruce nahradily háky, a tak zůstal po celou dobu zavěšený za kormidlo. Krimpiltenk tuto spoušť ignoroval a vydal se rovnou do paláce císaře Leganorie. Zapomněl ovšem na svoji aféru s tehdejší synem císaře. Ten však už byl několik set let mrtvý. Nic mu tedy nebránilo v tom, vyloupnout jeden drahokam z císařovy koruny...

Silefintr mezitím seděl u pirátů a plánoval přepadení Exterisu. Dostal se k nim náhodou, když se sháněl po někom, kdo by věděl, jak získat cihličku hustia. Piráti shromáždili obrovskou sílu a chystali se na přepadení hlavního megariotu. Celou akci nevědomky inicioval Silefintr poté, co jim, na jejich žádost, přesně popsal palác Exterisu.

Znal jej díky sáhodlouhým popisům boha paláců Temepelria. Ten, ačkoliv nikdy nezavítal do Leganorie na déle než hodinku, znal detailně každý strategicky významný palác v Leganorii. Svými popisy nudil ostatní neoblíbené bohy, kteří zrovna neměli co na práci.

Ale zpátky k přepadení. Piráti se zrovna nalodovali na své vzdušné bárky a čekali několikadenní cestu těžce naloženou flotilou z Dolna na Exteris. Jenže najednou všechny lodě neuvěřitelně zrychlily a během necelých dvou hodiněk přistáli. Ačkoliv se na Exteris dostali piráti tak rychle, většina z nich to moc neocenila. Po pár hodinkách motání hlavy a zvracení se konečně připravili na vylodění. Stovky jich vyskákaly společně se Silefintrem z lodí a naběhly do paláce nestřeženým vchodem.

V paláci ovšem měli smůlu, jelikož sem přišli všichni vojáci z celého Exterisu, aby dopadli zloděje. Ten se zde opovážil ukrást drahokam z císařovy koruny, jednu cihličku hustia ze státní pokladny, semeno císařského hustiovníku a císařovu osobní loď. Naneštěstí se mu povedlo utéct. Vojáci však stále zůstávali v paláci, kdyby se zloděj vrátil.

Piráti tak měli smůlu a jeden po druhém umírali v bitvě proti císařské gardě. Jen Silefintra nezajímalo válčení a vydal se pro drahokam z císařovy koruny, která navzdory všemu stále stála vystavena, a chránilo ji jen pár vojáků. „Nevíte, že se v paláci bojuje?“ zeptal se Silefintr jednoho z vojáků. „My ale máme chránit korunu!“ odsekl mu dotázaný. „To nevíte, že císař dal rozkaz, aby se všechny síly přesunuly dolů do síně?“ Voják znejistěl a podíval se na své druhy. Ti ovšem také nevěděli co dělat. Nakonec strážce, jehož se Silefintr zeptal, rozkázal: „Dobře, půjdeme dolů, ale ty to tu pohlídáš!“

Když všichni odešli, Silefintr se usmál a vyloupl z koruny další drahokam a vydal se k pokladně. Tu z jakéhosi důvodu nikdo nestrážil, a tak si Silefintr prostě jednu cihličku vzal. Pak se vydal do nehlídané zahrady. Vzal poslední semínko hustiovníku a vydal se pryč z paláce, aby odletěl.

Pak se ale zastavil a uvědomil si, že vlastně musí utrhnout kousek roucha velerozkoby. Znova se zamyslel, kdo že je ten velerozkoba. Přišlo mu to jako důležité jméno, a tak se rychle zeptal příhodně umístěného vojáka, kde se velerozkoba nachází. „To musíte vyjít z paláce a přes náměstí, tam stojí katedrála velerozkoby,“ poradil mu bez jakéhokoliv podezření. Silefintr poděkoval a odešel.

V paláci už mezitím pozajímali nebo pozabýjeli všechny piráty. Silefintr tak prošel i s klenotem, semínkem a hustiem bez povšimnutí. Vešel i do katedrály, kolem níž se mezitím shromáždil obrovský dav lidí. Velerozkobovi totiž někdo utrl část roucha. Sám velerozkoba stál na schodech a zapáleně mluvil o „atentátu na jeho osobu.“ V tu chvíli k němu Silefintr přiskočil a utrl mu další část roucha. Seběhl se na něho dav stojící okolo. Silefintr už se krčil, když vtom...

Objevil se před Etrumanem. Vedle něj stál od ucha k uchu se usmívající Krimpiltenk s kouskem pšenice, drahokamem, semínkem, útržkem roucha a cihličkou hustia. „Co se stalo?“ „Vyhrál jsem! Nad tebou!“ rozesmál se Krimpiltenk. Silefintra to trochu naštvalo, jelikož ještě nikdy neprohrál. Zároveň ho to ale velice bavilo, jelikož šlo konečně o vyrovnaný souboj.

Od té doby Silefintr pokaždé, když chtěl s někým hrát, požádal Etrumana, aby dočasně odstranil jeho božské schopnosti a už se konečně v Úsvitu nenudil. A Krimpiltenk? Ten konečně dostal svou vytouženou odměnu povýšení v hierarchii bohů.

Co?

Čekali jste snad něco víc?

Prostě ho povýšili a žádný dopad to na něj nemělo.

Vtipkovat nepřestal a otravný byl stále stejně.

Konec.

Středověká výchova

Článek připravil Martin Štulla

Informace čerpány z internetových stránek tvormeskolu.webnode.cz

Ve středověku byl poddaný lid udržován v poslušnosti pomocí vyhrůzek muk pekelných a slibů bohatého života posmrtného. Posmrtný život je mnohem důležitější než život vezdejší, je nutné žít ctnostný život: vyhýbat se hříchům, platit církvi, chodit do kostela. Za strádání v průběhu života na zemi měl pak čekat jedince život v ráji. Někteří si z tohoto důvodu i záměrně přivozovali bolest, ubližovali si, žili v chudobě. Většina vzdělávacích snah byla realizována zejména při kostelech či kláštrech a hodně se zaměřovala na náboženství.

Díky církvi také vznikl fenomén Křížových výprav za osvobození svaté země a s nimi i rytířství, což bylo druhým rysem středověku. Šlo o výchovu mladých šlechticů na hradech, zejména k tělesné zdatnosti, znalosti boje se zbraní, strategie. Muž měl být odvážný a tvrdý, avšak jemný a galantní k ženám.

Třetí charakteristikou byl vznik univerzit – rovněž z popudu církve. Vzdělávali se zde teologové, lékaři a právníci. Zde se těšily vážnosti učené disputace (diskuze) o Bohu, které byly vedeny po způsobu scholastiky (vyvozování odpovědí na základě uvádění protikladů), podle toho se také toto období často nazývá.

Křesťanská výchova

Vzdělávání chudších vrstev obyvatelstva probíhalo při kostelích, katedrálách a kláštorech.

Existují školy:

- ✓ Farní (při kostelech)
- ✓ Katedrální
- ✓ Klášterní (vnitřní pro hochy zasvěcené životu v klášteře/ vnější pro docházející)

Do školy chodí děti, které chtějí dále studovat. Školy jsou zejména pro výchovu kněží. I zde je výuka velmi individuální, každý postupuje sám dále. Výuka probíhá postupně: nejprve se učí dny či měsíce jeden předmět, následně druhý. Učení je založené na mechanickém pamětním učení: předříkávání, zapisování, opakování. Ve škole panuje tvrdá kázeň, hůl je dokonce symbolem učitele.

Vyučuje se latinsky, zejména memorování modliteb, písní a žalmů. Dále čtení a sedmero svobodných umění.

Ty mají 2 části:

- **Trivium:** gramatika, rétorika, dialektika (filozofie)
- **Kvadrivium:** aritmetika, geometrie, astronomie, múzika (umělecká vých.)

Sedmero je bráno jako služka teologie, i zde je vzdělání podřízeno náboženství.

Rytířská a světská výchova

Tato výchova probíhala na šlechtických dvorech. Měla připravit bojovníka odhodlaného hájit zájmy svého pána, státu, církve. Měl být tvrdý k nepřátelům, galantní k ženám, věrný pánům. Probíhala ve 3 stupních:

- ✓ **7 – 14 let**
Páže: slouží na dvoře
- ✓ **14 – 21 let**
Zbrojnoš: Smí nosit meč, učí se zdvořilému chování a válečnictví.
- ✓ **od 21 let**
Rytíř: měl by mít tělesné i intelektuální ctnosti. Avšak dovednost čtení a psaní je naopak opovrhováno – nevhodné pro rytíře.

Sedm rytířských ctností

Aby mohl být mladý feudál pasován na rytíře, musel zvládnout sedm vojenských rytířských ctností a mezi jinými i šachové partie jako školu bojové strategie:

- JÍZDA (nejdříve na atapách)
- ŠERM A ZÁPAS (mečem, kopím, sekyrou)
- PLAVÁNÍ (cvičilo se zřídka)
- LUKOSTŘELBA (lukem a kuší na cíl)
- LOV (prověrka vojenské přípravy)
- ŠACHY (škola bojové strategie)
- VERŠOVÁNÍ (přednes básně/písně s doprovodem loutny)

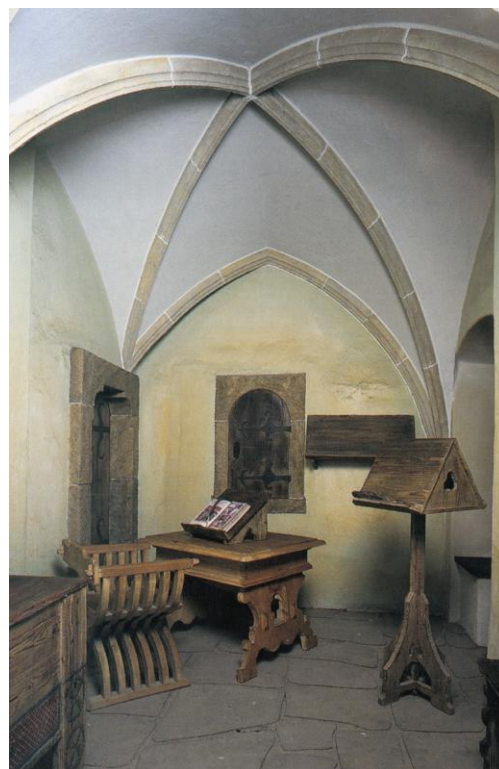

Foto: google.com

Šlechtické dívky jsou vychovávány doma či v kláštorech. Učí se četbě, zpěvu, hudbě, psaní, žalmům, ručním pracem příp. sedmeru.

Foto: Muzeum lidových staveb v Kouřimi

Lidová výchova

Probíhá pomocí předávání lidových moudrostí a lidové slovesnosti. Synové se učí od otců. Na farách jsou vzdělávání v katechismu.

Od 13. Století vznikají městské školy. V nich se učí čtení, psaní, počtům, sedmeru. Na nižších v mateřském jazyce, na vyšších v latině. Bohatší děti do školy docházely, chudší přebývaly ve škole s učitelem, živily se žebrotou, zpěvem apod.

Řemeslu se učí synové či učedníci u mistra, který je časem přijme za tovaryše, a nakonec se z nich mohou stát také mistři. Dále také existují cechovní školy, kde se učí řemeslo.

Univerzity

Vznikají z iniciativy církve, jsou však svobodnými a samostatnými celky s vlastní správou, financováním i soudnictvím.

Studium počíná na Artistické fakultě 3-4 r. zde se učí sedmero svobodných umění, + dialektika a čtou se zejména Aristotelovy spisy. Dále může absolvent pokračovat na Medicínskou (4 roky), Právnickou (7 let), nebo Teologickou fakultu (9 až 11 let).

Profesoři přednášejí vše, nemají určený předmět studia. Většinou čtou ze skript, vykládají je. Texty jsou schvalovány církví. Nejde o vymýšlení nového (jako dnešní věda), ale o tradování znalostí. Studenti jsou nejprve scholary, po čase získali titul bakalář a dalším studiem mohli dosáhnout na titul Magistra.

PŘEDSTAVUJEME

Tuláčkův svět

aneb když se z dětí stávají králové zeměpisných hodin a ještě je to baví

Článek připravila Hana Šormová

„Mami, tati, víte, kde je nejdeštivější místo v Evropě? Máme tu v Česku taky papuchalky severní? A pojedeme se někdy podívat na hrad Vlaštovčí hnízdo? Vypadá jak z pohádky!“

Kladete si otázku, kde vaše malé dítě přichází na takové znalosti? Vlaštovčí hnízdo ani netušíte, že existuje, nejdeštivější místo byste zařadili někam do alpských států a papuchalka si představujete podobného rackovi.

Kdo si hraje, ten ví

Pořídili jste dětem českou vědomostní sadu KVIZ neboli Krabici Vědomostí I Zábavy? Tak pak je to jasné, dítě si hrálo, stavělo vlastní podobu Evropy a přitom nasálo tolik poznatků, co by si pravděpodobně ze školních lavic nezapamatovalo. Hravě. Bez memorování. Rychle!

Ještě jste o KVIZu neslyšeli? Tak my vám jej představíme. Jde o českou novinku rodinné firmy Tuláčkův svět. Hra je podobná stavebnici LEGO, ale skladnější a hlavně vyráběná s láskou v České republice. Samozřejmě je testovaná se všemi certifikáty pro hračky.

Základem je velká magnetická mapa Evropy, ta připomíná hrací desku v Legu. A k ní máte hromadu magnetek v různých tematických sadách. Mají děti rády zvířátka? Ty tady jsou, stejně jako sada Evropská flóra, historické stavby či Evropské TOPy. Právě v sadě TOPy byste zjistili, že nejdeštivější místo je Crkvice, které se nachází v Chorvatsku. Kdo by to byl čekal, že tak prší u Jadranu.

Vtip je v tom, že hra nemá pevná pravidla

Jak se pak hraje? V tom je ta krása, že pokaždé jinak. Každý den si děti vyberou z fondu tzv. KVIZoHer (na webu Tuláčkova světa) nějakou z mini her. Například plácanou, trasovanou, skládání mapy na čas, kecací pexeso, triplexeso či hru "Kde leží Uppsala".

Děti tak hra s KVIZem jen tak neomrzí. Čím více si hrají, tím více vědí. Však taky hesla "Vědět víc je zábava" a "Aby nuda nebyla" jsou hlavními motivy tohoto krásného projektu.

Autoři projektu, Hanča a Ivan, jdou ale ještě dál. Jejich snem je v rámci projektu vyvinout aplikaci pro tablet, kterou by mohly využívat i ve školách, nebo děti v domácím vzdělávání, v kroužcích a tak. Idea je, že hlavní hrdinové Tuláčkova světa - lvíček Tuláček a děvčátko Haneka - zažívají nějaká dobrodružství. Každé je pak zakončené rébusem (zeměpisným, dějepisným, přírodopisným), které musí dítě vyřešit. A tím se dostane do dalšího levelu.

"Myslíme si, že digitální technologie jsou běžnou součástí generace našich dětí. Tak proč jim je nedat do ruky, ale s něčím užitečným?!" říká maminka a autorka projektu Hanka Šormová. Naprosto s ní souhlasíme. Vždyť které dítě dneska nemá mobilní telefon už v první třídě?

Poznejte hravý Tuláčkův svět

Věříme, že ať sáhnete po jakémkoliv produktu české značky, nudit se nebudete. Oceňujeme i to, že to není jen e-shop, ale e-shop s komunitou. Tuláčkův svět kolem sebe shromažďuje učitele a rodiče zvědavých dětí. Mají možnost si stáhnout i hry zdarma na webu, či obrázkové pracovní sešity.

Ale co vám budeme více povídat, běžte na

tulackuvsvet.cz

a poznejte ho sami. Věříme, že se vám bude líbit!

Díl 5.

Příběh napsala Veronika Šmídová

Tonička se starala o Václava, jak mohla, dávala mu jíst a pít, převlékala oblečení a lůžkoviny, celé noci probděla, aby byla svému manželovi co nejvíce na blízku. Byla z toho velice vysílená, nejen neustálou péčí o Vašíka, ale hlavně smutkem z blížícího konce jejich velké lásky.

„Toničko, odpusť mi,“ zašeptal Vašík jedné noci a jí tím probudil. Usnula sedící u jeho lůžka vyčerpaním.

„Copak to říkáš Vašíku, co dopustit?“ nechápala co tím myslí.

„Že tě tady nechám s dětmi samotnou,“ hlas mu postupně slábl.

„Tohle neříkej. Už nikdy, rozumíš.“ řekla Tonička rázně a z očí jí tekly slzy proudem.

„Já. Já tě miluju.“ řekl Václav z posledních sil a vydechl naposledy.

„Taky tě miluju.“ opakovala plačící Tonička a pevně držela svého Vašíka za ruku.

Urputný pláč slyšeli i Václavovi rodiče a šli se podívat co se děje. Při pohledu na bledého Václava a plačící Toničku bylo vše jasné. Václav zemřel. Byla to obrovská rána pro celou rodinu i lidé z vesnice, Vašík byl velice oblíbený pro svou srdečnost a pracovitost, nikdy neodmítl komukoliv pomoci.

U lůžka mu zapálili svíčky, přichystali sváteční šat, do kterého Václava oblékli. Po příchodu faráře se postupně v domě scházela celá vesnice, aby se naposledy rozloučili s Vašíkem. Tonička se toho nezúčastnila, nebyla schopna se postarat ani o dvojčata. Seděla ve vedlejším pokoji u okna a hrozně plakala, nemohla pochopit, že její milovaný odešel na věčnost. Byla to krutá rána osudu.

„Proč pane Bože, proč?“ vzlykala Tonička bez ustání.

„Nejdříve si k sobě povolal moje rodiče a bratra a teď i mého Vašíka.“ zlobila se Tonička, byla plná smutku, vzteku a zoufalství.

Tonička si oblékla smuteční šaty a černý klobouk se závojem. Děti, jako poloviční sirotci, byly také oblečené do černých šatů. Společně s Václavovými rodiči šli za kočárem, který vezl rakev s jeho ostatky z domu smutku na hřbitov. Kočár byl plný květin a táhli ho čtyři černí koně.

Václav byl pochován do rodinného hrobu ve Slavoňově.

Ani po několika měsících, co Václav zemřel, se Tonička nedokázala usmát. Ta prázdnota, co ji zaplnila, srdce po té tragické události nedokázaly ani děti vynahradiť. Starala se o ně s velkou péčí a láskou, ale viděla v nich Vašíka a jejich nehynoucí lásku a to ji velice zraňovalo. Necítila se dobře ani na statku. Václavovi rodiče byli hodní a milí lidé, ale nutkání utéct odtamtud i s dětmi sílil každý den. Často ji navštěvovali i Jaroslav s tetou Květou, snažili se Toničce nějak pomoci, ale ona nestála o žádnou společnost.

„Musím odtud odejít,“ řekla Tonička náhle u společné večeře.

„Dusím se tady.“

„Kam odejít? Jsi tady přece doma,“ řekl tchán překvapeně.

„Nejsem tady šťastná, bez Vaška.“ hlesla smutně.

„Vrátím se domů. I s dětmi.“ Bylo jasné, že to Tonička nikdo nerozmluví. Hned druhý den sbalila veškeré věci a čekala na Jaroslava, aby ji s dětmi odvezl do jejího rodného domu.

„S pánem Bohem milí rodičové,“ rozloučila se s tchýní a tchánem, políbila je na čelo a pevně objala.

„Za vše mnohokrát děkuji. Budeme vás pravidelně navštěvovat i v mém domě jste vždy vítáni.“ řekla Tonička se slzami v očích.

Když přijel Jaroslav s bryčkou, naložil kufry s věcmi a vyjeli do hor.

„Pán Bůh vás opatruj. Šťastnou cestu.“ mávali Vašíkovi rodiče se smutkem ve tváři. Tonička s dětmi jim bude velice chybět. Měli je velice rádi.

Cesta netrvala dlouho, Tonička nepromluvila jediné slovo, přemýšlela, co bude dál, ale uvnitř cítila, že dělá správnou věc.

Ve vesnici se zastavila u statkáře Lojzika. Za ty roky chalupa schátrala ještě více a veškeré zvířectvo pomřelo.

„Pozdrav pánbůh Toničko, to je ale doba, často jsem na tebe myslel, jestli se vůbec někdy vrátíš.“ přivítal ji Lojzík podáním ruky.

„Dobrý den, Lojziku. Moc Vám za všechno děkuji. Jsem Vaším dlužníkem.“ odpověděla Tonička a lehce se usmála.

„Ale kdež, přijď, když budeš cokoliv potřebovat.“

Lojzík byl velice hodný muž, blízký přítel jejího otce Františka. Když viděl Toničku s dětmi a její nešťastnou tvář a smutek v očích, trhlo mu to srdce.

Jaroslav je dovezl až před dům, pomohl s věcmi dovnitř a odjel. Děti se rozhlížely kolem, byly příliš malé na to, aby pochopily, co se vlastně děje.

Vše bylo zaprášené a všude plno špíny. Tonička se dala do práce, otevřela okna, vydrhla podlahu, čistě povlékla a přichystala večeři pro sebe a děti. Cítila velikou úlevu, jakoby ji spadl těžký kámen ze srdce, jen zármutek nad ztrátou manžela si přivezla s sebou.

Děti si rychle na nový domov zvykly. Díky penězům, které dostala od Vašíkových rodičů, mohla Tonička koupit kozu, slepice, jak bylo u nich doma zvykem, ale musela uživit sebe a hlavně děti, které rostly jako z vody.

Na Mezilesí se naučila krásně vyšívat a plést koše různých tvarů a velikostí, také chodila na bylinky, které sušila a balila do ručně uši-

tých pytlíků. S tím chodila každý týden do vesnice na trh. Čím dál častěji si u Toničky objednávali vyšití nejrůznějších motivů na zakázku a ona se začínala cítit o poznání lépe. Na Václava myslela každý den a modlila se za něj k panence Marii. Malý Venoušek mu byl čím dál víc podobný, jak rostl.

Uplynul rok, dva a bylo zase léto. Dětem bylo pět let, byly velice živé a hravé, začínaly mamince pomáhat se vším, co bylo možné.

Nejraději chodily do lesa sbírat bylinky, houby a ovoce. Tonička dělaly samou radost a žili jako spokojená rodina. Každý týden měli návštěvu, co dva týdny přijeli Vašíkovi rodiče s nejrůznějšími dobrotami a hlavně za dětmi, které tolik milovali. Dalšími kdo je často navštěvoval, byl Jaroslav s tetou Květou.

Jednoho letního rána vyšla Tonička s dětmi zase do lesa na borůvky. Děti si po cestě hrály, pobíhaly kolem maminky a trhaly luční kvítí.

„Maminko, támhle jde nějaký pán.“ zvolal Venoušek a ukázal prstem do dálky.

„Kde Venoušku, nikoho nevidím.“ odpověděla Tonička.

Ohlédla se a najednou uviděla muže vysoké postavy s plavými vlasy. Čím blíže k nim přicházel, byl Tonička povědomý.

„Dobrý den.“ pozdravil neznámý muž.

„Dobrý den.“ odpověděla současně Tonička.

„Je to on?“ říkala si pro sebe.

„Určitě ano,“ stále přemýšlela.

„Neznáme se odněkud?“ zeptal se muž s úsměvem.

Bylo to jasné.

„Je to on.“ řekla si.

Onen muž, který Toničku překvapil v den, kdy zemřela její maminka.

„Nejsem si jistá.“ odpověděla rozpačitě, moc dobře si na toho muže pamatovala.

„Máte krásné děti. Já jsem Petr. Bydlím v nedaleké vile kousek za vesnicí.“ a podal Tonička ruku.

„Tonička. Tohle je Venoušek a Mařenka.“ usmála se na něho vlídně Tonička.

Pohlédli si dlouze do očí a usmáli se na sebe.

Po chvíli povídání se k nim Petr přidal a vydali se směrem k lesu.

„Cesty Boží jsou nevyzpytatelné.“ Pomyslela si Tonička a v duchu se usmála.

Konec

Bezpečné cesty®

OČIŠTĚNÍ VOZU

Na silnici můžete vyjet jen s „čistým“ autem.

Co je třeba očistit?

PRO DOBROU VIDITELNOST

- ◆ všechna světla
- ◆ odrazky

NEBEZPEČNÉ NEČISTOTY

- ◆ z karoserie včetně střechy a kol
- ◆ ze střešních nosičů
- ◆ z plachty na vozíku apod.

PRO IDENTIFIKACI VOZU

- ◆ registrační značka
- ◆ označení státu
- ◆ označení nejvyšší povolené rychlosti

PRO DOBRÝ VÝHLED

- ◆ všechna okna
- ◆ vnější zrcátka

Za jízdu v neočištěném vozidle hrozí vysoké pokuty u nás i v zahraničí, ale hlavně takové vozidlo ohrožuje bezpečnost na silnicích.

Generální partner

ŠKODA

Partneři projektu

www.bezpecnecesty.cz

Bezpečné cesty®

PŘEPRAVA VÁNOČNÍHO STROMEČKU

**Stromek vždy převážíme
kmínkem dopředu
a důkladně ho upevníme.**

Stromek doporučujeme zabalit do deky,
jehličí tak neponičí lak, případně
neznečistí interiér vozu.

V AUTĚ NA ZADNÍCH SEDADLECH

Nesmí vyčnívat z bočního okna,
připoutaný bezpečnostními pásy.

V AUTĚ PO SMĚRU JÍZDY

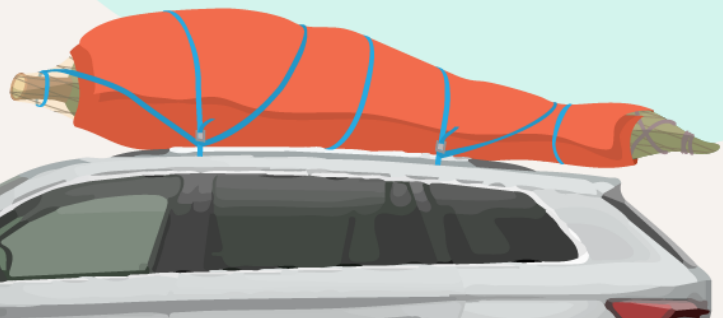
Připoutaný vpředu i vzadu plochými
upevňovacími pásy s ráčnicemi.

**Nikdy
nepoužívejte gumicuky,
stromek neudrží!**

NA STŘEŠE AUTA

Pevně upevnit proti pohybu
dopředu i do stran.

Generální partner

ŠKODA

Partneři projektu

www.bezpecnecesty.cz

Negrelliho viadukt

Článek připravila Martin Štulla

Informace čerpány z internetových stránek rekonstrukce-negrelliho-viaduktu.cz

Historie

Kdyby nebylo Karlova mostu, je Negrelliho viadukt nejstarším mostem v Praze. Jedno prvenství mu ale přeci jen patří – **jde o historicky první pražský železniční most přes Vltavu**. Nejenže je tedy významnou stavbou po stránce technické, ale z hlediska památkové péče se jedná i o kulturní památku.

Na jeho výstavbě se v letech 1845-1849 podílelo až 3 000 českých, německých i italských dělníků a sám Alois Negrelli, jenž byl pověřen stavbou celé dráhy z Vídně do Prahy a Děčína, pocházel z jižních Tyrol. Zhotovitelem pak byly firmy bratři Kleinů a Vojtěcha Lanny, přičemž stavební náklady činily jeden a půl milionu zlatých.

Viadukt spojuje Masarykovo nádraží s Bubny. Překlenuje při tom karlínské údolí, tehdy ještě zcela neregulované záplavové území, dvě vltavská ramena a ostrov Štvanice. Se svými 1 120 metry délky neměl v Evropě přes půl století konkurenci. Do roku 1910 byl nejdelším mostem Evropy a dosud je to nejdelší železniční most ve střední Evropě. Tvoří jej celkem 87 kamenných oblouků, z nichž je 77 pískovcových a 8 žulových (nad řekou).

V roce 1873 byl k Negrelliho viaduktu dostavěn tzv. „Karlínský spojovací viadukt“, který propojuje Bubny s Libní bez nutnosti zajiždět na Masarykovo nádraží. Tato odbočka na Libeň se skládá z 26 oblouků (10 kamenných a 16 cihlových) a měří 351 m.

Za plného provozu a téměř bez poškození přečkal viadukt povodně v letech 1865, 1890 i tu největší povodeň v roce 2002, při níž byl zatopen téměř celý Karlín. Navržen byl totiž na základě čerstvých zkušeností s povodní v roce 1845. V roce 2002 se navíc spolu s železničními mosty na Výtoni a v Libni pod Bílou skálou výraznou měrou podílel na dopravě přes Vltavu. Tehdy voda dosahovala kóty 189,31, což je 2,4 m pod vrcholem klenby žulových oblouků v řece.

Sečteno podtrženo, viadukt je v provozu bez velkých úprav přes 160 let a jeho rekonstrukce byla už nanejvýš potřebná.

Oficiálně měla rekonstrukce začít 4. července 2017 a trvat měla do září 2019. Došlo ale k jejímu prodloužení a prodražení kvůli tomu, že několik oblouků se ukázalo být v mnohem horším stavu, než s čím počítal projekt. Dokončovací práce proběhly v červnu 2020. Jde o první modernizovaný úsek připravený na vyšší kapacitu spojů v projektu spojení na letiště Václava Havla a do Kladna.

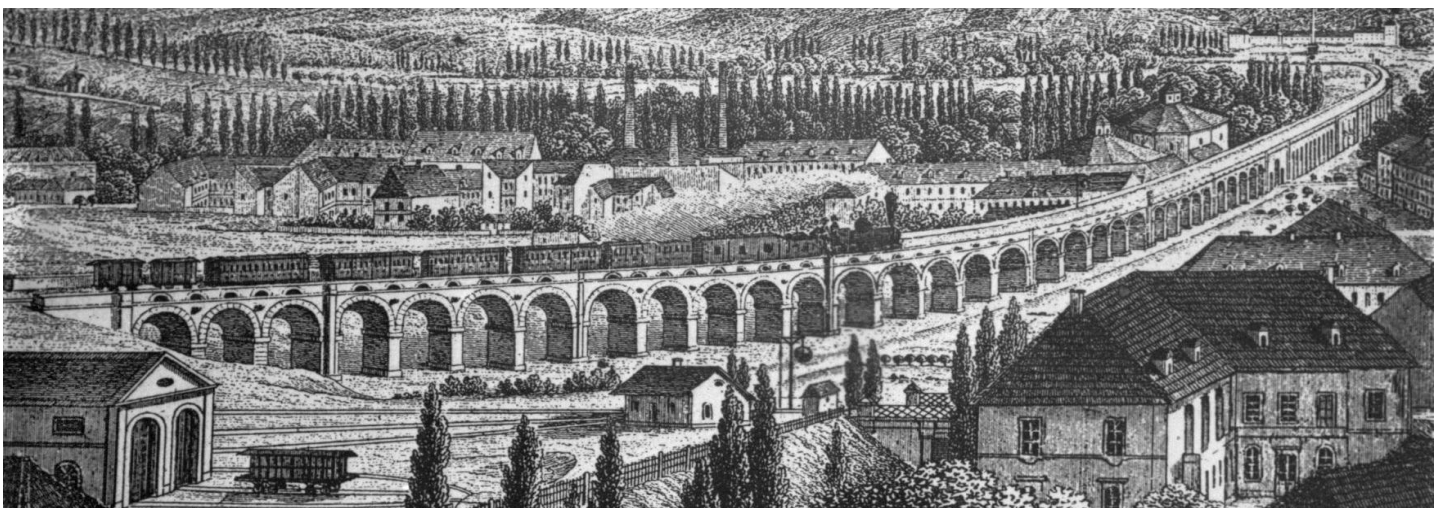

Foto: rekonstrukce-negrelliho-viaduktu.cz

Zajímavosti

- Alois Luigi Negrelli von Moldelbe (1799-1858) projekt převzal po tragicky zesnulém Janu Pernerovi (1815-1845).
- Negrelli stavěl silnice a železniční tratě v Alpách. Později se proslavil jako Lessepsův spolupracovník na stavbě Suezského průplavu.
- Se stavbou viaduktu se začalo na jaře 1846. K jejímu dokončení sice došlo už v roce 1849, ale do provozu byl most uveden až **1. června 1850**.
- Ve své době šlo o největší železniční stavbu v Evropě.
- Při stavbě byly poprvé ve větší míře použity parní zvedací stroje.
- Ve dvanácti obloucích Negrelliho viaduktu zřídila roku 1906 firma Velox největší garáže v rakousko-uherské monarchii. Disponovaly kapacitou až 50 automobilů a 100 motocyklů. O rok později začaly sloužit jako zázemí první rakousko-uherské taxislužby. Autodrožky pro taxislužbu dodávala mladoboleslavská firma Laurin & Klement.
- V letech 1952-1953 došlo k odstranění tří oblouků nad Křižíkovou ulicí v Karlíně, které se ukázaly v dnešním automobilovém provozu jako závažná překážka. Byly nahrazeny betonovými nosníky. V roce 1981 se totéž ze stejných důvodů opakovalo nad Bubenským nábřežím.

Nositelé smrti 1:

10 nejedovatějších zvířat světa

Článek připravila Pavla Štullová

Informace čerpány z internetových stránek abicko.cz

Příroda vybavila své „děti“ nejrůznějšími zbraněmi. Jednou z nejrozšířenějších je pře-kvapivě jed. Většina lidí si jedovatá zvířata spojuje s hady. Je to přirozené, jsou to právě hadi, kteří ročně svým jedem usmrtí nejvíc lidí, uvádí se, že jich na hadí uštknutí umírá každý rok až 30 tisíc! Ale smrtelně nebezpečných jedovatých zvířat žije na naší planetě mnohem víc a najdete je prakticky ve všech živočišných skupinách.

1. Plíživá smrt

Za nejedovatějšího hada světa se považuje australský tajpan (*Oxyurans scutellatus*), jehož jed usmrtí dospělého člověka někdy již za pár minut. Naštěstí je velice plachý a obývá málo osídlené australské vnitrozemí, takže ke střetu s člověkem dochází jen zřídka. Tajpanovi "na paty" šlape indická kobra královská (*Ophiophagus hannah*), nejdelší jedovatý had světa (může měřit až 6 m), která na rozdíl od něj žije v hustě osídlených oblastech.

Za normálních okolností je poměrně neútočná, ale patří mezi několik málo hadů, kteří se starají o svá vajíčka a hlídají je. A v případě, že se k jejímu hnízdu někdo neopatrně přiblíží, okamžitě zaútočí. Má proto na svědomí mnohem víc lidských obětí než tajpan.

Foto: abicko.cz

2. Vražedná vlákna

Mimořádně jedovaté druhy najdeme mezi žahavci. Nevelká medúze podobná čtyřhranka Fleckerova (*Chironex fleckeri*) z vod při severoaustralském pobřeží je mnohými zoology považována za nejedovatějšího živočicha světa. Poleptání jejími žahavými vlákny je nesmírně bolestivé a způsobuje

ochrnutí a šok, který může vést až k smrti. Pomoc je přitom snadná - účinky jedu neutralizuje obyčejný ocet, podmínkou ovšem je, aby se poraněný člověk dostal včas na břeh. Podobně obávaná je i kolonie trubýšů (druh láčkovců) známá jako měchýřovka portugalská (*Physalia physalis*), jejíž žahavá vlákna mohou být až 30 m dlouhá. Tento živočich žije v mořích jižní a jihozápadní Evropy, a pokud ho vítr zaneše k pobřeží, představuje značné nebezpečí pro koupající se turisty na plážích.

3. Zrádná krása a šneci s harpunou

Smrtelně nebezpečné druhy najdeme i mezi mořskými měkkýši. Za tím nejedovatějším se opět musíme vypravit k severnímu pobřeží Austrálie. Tady žije půvabná chobotnice kroužkovaná (rod *Hapalochlaena*) velká asi jako tenisový míček a ozdobená modrými kroužky. Její krása je ovšem zrádná, kousne-li vás, na rozloučení se světem máte jen několik minut, její sliny obsahují prudký jed, proti kterému neexistuje protijed. Titul nejedovatějšího plže pak patří dravé homolici mramorované a síťkované (*Conus marmoreus* a *C. textile*). Homolice jsou k lovu vybaveny jakousi ostrou harpunou, s jejíž pomocí vstříkují do těla oběti prudký jed, který dokáže usmrtit nejen ryby, ale i neopatrného potápěče.

4. Postrach pouště

Do jednoho pytle s hady lidé většinou házejí i štíry - ale poněkud nespravedlivě. Z několika set druhů štírů je opravdu smrtelně jedovatých jen asi deset. Titul nejedovatějšího si nepochybně zaslouží severoafrický *Leiurus quinquestriatus*, jehož bodnutí je nejen nesmírně bolestivé, ale pokud se člověku nedostane včasné pomoci, za několik hodin umírá na celkové ochrnutí organismu.

Foto: abicko.cz

5. Nejen černá vdova

O titul nejedovatějšího pavouka soupeří hned tři druhy. Na prvním místě známá "černá vdova" - snovačka jedovatá (*Latrodectus mactans*), která žije i v jižní Evropě. Dalším adeptem na tento titul je australský sklípkan *Atrax robustus*, který je navíc nesmírně agresivní - pokud se někdo přiblíží k jeho noře, okamžitě zaútočí a neváhá kousnout i několikrát po sobě. Odborníci však většinou přičítají prvenství palovčíku brazilskému (*Phoneutria fera*), jehož jed je srovnatelný s jedem chřestýše a který už zavinil smrt mnoha lidí. Přezdívá se mu také "banánový" pavouk, neboť často žije na plantážích a s trsy banánů se může dostat i značně daleko od svého domova.

Čtení pro všechny

Tichá noc 1864

Článek připravila Věra Melicharová

Informace čerpány z internetových stránek www.jakub-smolik.cz

Dnes jsem si pro Vás připravila k čtení něco trochu jiného než klasický příběh nebo pověst. Je to písňový text o jedné události Zda se stala či ne, se nejspíše nedozvíme. Minimálně jsem o ní žádné informace nenašla. Něco podobného, klid zbraní na Štědrý den, se stalo o několik let déle, v roce 1864 při první světové válce... To je ale jiný příběh...

Byl rok 1864

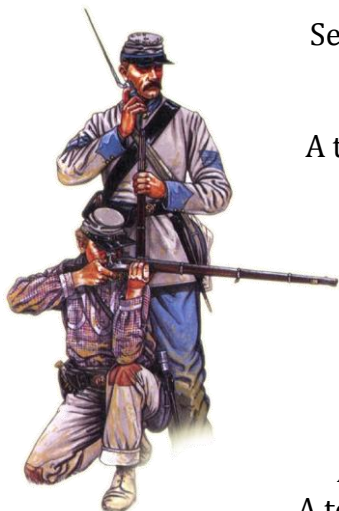
Vojska Unie a konfederace spolu válčila v bratrovražedném boji

A úspěch se přikláněl chvíli na tu, chvíli na onu stranu

Jako by se Bůh stále nemohl rozhodnout, komu přiřkne vítězství

Po dlouhých, krvavých bojích
Se Potomacká armáda generála Meeda setkala s armádou Jihu
V severní Virginii, v místě zvaném Calais Forn
Obě ležení dělila jen divoká a krásná řeka Rapahoni
A tak v neustálých přestřelkách zastihl obě armády Štědrý den

Ten den byl jiný, něco zvláštního bylo ve vzduchu
A všichni muži to cítili
Během dne nepadl ani jediný výstřel
K slavnostní večeři měli obě armády skoro totéž
Polévku s pár kousky hovězího a trochu sváteční Whisky

Snesla se tma, vzplály ohně
A před stany na obou stranách řeky se konaly Bohoslužby
A tehdy, tehdy začala kapela 131. indiánského pluku hrát píseň:
„Přistupte blíže, všichni věrní“
Jakmile skončil, orchestr Konfederace z druhé strany řeky
Začal hrát: „Ať nám Bůh dá veselosti Páně“

Bylo to zvláštní
Muži na obou stranách řeky ztichli a poslouchali
A pak začal orchestr armády generála Lee
Hrát tu nejkrásnější píseň - Tichou noc
A kapela Unie se přidala
Za hrobového ticha hráli oba orchestry společně jednu píseň
A náhle ve všech srdcích přestalo existovat nepřátelství
Byl Štědrý večer
Hudba se linula táborem Jihu i Severu
A hladina řeky odrážela všem stejně svit táborových ohňů
Byla svatá noc

A tehdy, právě tehdy, když píseň končila - zazněl výstřel
To jeden jižanský voják se napil Whisky víc, než snesl
A vystřelil přes řeku
Hornista z kapely Severu klesl k zemi
Chvilí bylo ohromené ticho, které vystřídal zuřivý řev
Začala oboustranná střelba
A zase bylo hodně mrtvých a raněných
A bitvy pokračovaly

Armáda konfederace pak utrpěla v bojích obrovské ztráty
A po několika zoufalých a marných bitvách
Se vojska Jihu definitivně vzdala
Válka skončila

Já ale vím, že se o výsledku rozhodlo dřív
Už tehdy, o Vánocích roku 1864 na řece Rapahoni
Od té doby, kdy píseň „Tichá noc“
Porušil ten jeden hloupý výstřel
Se všechno štěstí obrátilo k Jihu zády
Bůh se na Jih rozzlobil

A jak to všechno vím?
To já jsem ten voják, co tenkrát v opilosti střílel
Bůh mi odpusť!

Potřetí...

Článek připravila Věra Melicharová

Informace čerpány z internetových stránek mapy.cz a wikipedia.org

Nejvýše položené město – Boží Dar

Boží Dar je nejvýše položené město v České republice, a dokonce i ve střední Evropě. Z občanské vybavenosti v Božím daru najdeme knihovnu, kulturní zařízení, infocentrum a zajímavostí pro turisty je vlastivědné muzeum Boží Dar, nejvýše položené muzeum v Česku (1 028 m). Jedná se o vlastivědné muzeum, které bylo zřízeno v budově bývalé hasičské zbrojnice. Expozice byla otevřena pro veřejnost v roce 2000. Lze zde shlédnout předměty z historie Božího Daru i ze všedního života minulých století v upravené selské jizbě; památky na pobyt krétského spisovatele N. Kazantzakise, dále minerály a exponáty vztahující se k dolování rud a k dobývání rašeliny v okolí, vánoční betlémy.

Do schránky Ježíškovy pošty je možno vhodit dopisnice, které Česká pošta opatřuje od roku 1994 příležitostným předvánočním razítkem.

Největší vánoční jesličky – Jindřichův Hradec

Krýzovy jesličky jsou dílem jindřichohradeckého měšťana a punčochářského mistra Tomáše Krýzy (1838 - 1918), který je vyráběl přes 60 let. Od roku 1998 jsou jesličky zapsány v Guinnessově knize rekordů jako největší mechanický lidový betlém na světě.

Betlém je vystavěn na ploše 60 metrů čtverečních. Stojí zde skoro 1 400 figurek lidí a zvířat z kaširovací hmoty a ze dřeva, z toho 133 pohyblivých. Původní mechanismus byl poháněn ručně, nyní je pohyb rozváděn z jediného elektromotoru, a to pomocí nekonečných pásů, ozubených kol, archimédových šroubů a mnoha dalších zařízení. Betlém má nyní 17 metrů na délku, šířka i výška jsou 2 metry.

Největší sportovní stadion – Velký strahovský stadion, Praha

Velký strahovský stadion či Stadion Strahov, Stadion Masarykův nebo také Strahovský stadion patří svou rozlohou mezi největší na světě. S kapacitou 250 tisíc diváků by ho v této kategorii podle některých údajů překonal jen starořímský Circus maximus, který pojal asi 320 tisíc návštěvníků. Stadion byl postaven podle projektu Ferdinanda Balcárka a Karla Koppa. Stavěl se od roku 1933 a otevřen byl o pět let později. Původně se zde měly konat sokolské slety, v roce 1955 je ale vystřídala spartakiáda. V současné době má ale stadion jen velmi omezené využití a chátrá.

Foto: tabor.eu

Nejstarší údolní přehradní nádrž – Jordán v Táboře

Vodní nádrž Jordán nalezneme v Táboře. Její vznik se datuje do roku 1492, kdy došlo k přehrazení Košínského potoka. Jedná se o nejstarší údolní nádrž nejen u nás, ale i ve střední Evropě. Celková plocha činí 50 hektarů a maximální hloubka dosahuje 14 m. Původně byla vybudována jako zdroj pitné vody pro město, ale v současné době je Jordán hojně využíván spíše k rekreaci.

Básničky

pro všechny lidičky

Báseň napsala a připravila Martina Bajerová

Jablek na tři hromady

Jablek na tři hromady
lidé donesli do ohrady,
taky chleba rohlíky,
hned je problém veliký.

„Au au“ koník naříká.
„To je jistě kolika,“
Řekla Kačka zoufale:
„Ten koník má namále!“
Kačka tomu rozumí,
Je doktorka od koní.

Celé je to bez legrace,
koně čeká operace.
„Rychle vozík! Tady je!“
Kdo ví, zda kůň přežije.
„Honem nastup do vozíku,
musíš rychle na kliniku!“
vysvětluje Kačka koni,
neboť čas je velmi honí.

Na klinice doktoři
Všechny kolem podpoří.
Majitelé se však bojí,
Zda se koník vůbec zhojí.

Už se chudák probouzí
z uspávací narkózy.
Stojí ve svém pelíšku
s velkou jizvou na bříšku.

Bolest ta je veliká,
Koník tiše naříká.
Všichni koně stále hladí,
Povzbuzují, dobře radí.
„Vydrž milý koníčku,
Lepší se to trošičku.“

„Jsme tu s Tebou neboj se,
Jenom dobře zahoj se.“
Po třech dnech je uznáno,
Koníček má vyhráno.
Už je pašák v bezpečí,
Bříško to se vyléčí.

Kačka se však zlobí dále.
„Opakuji to všem stále.
Zlepšete se ve čtení!
Kde je ZÁKAZ KRMENÍ,
je krmení zvířátek
zakázáno i ve svátek.“

Mějte toto, milé děti,
Neustále na paměti.
Kdyby mohlo mluvit zvíře,
samozřejmě v dobré víře,
vysvětlilo by nám zkrátka,
že břicho nemá zadní vrátka.

Že potrava je sice nutná
a pusa sní, co jí chutná.
Něco se však nehodí
A tělu to uškodí.

Závěr je pak jediný,
dodržujte pokyny.
Všude – v zoo, v oboře,
Ale taky na dvoře.

Zvířátka Vám potom za to,
což je cennější než zlato,
poděkují velmi moc
od srdíčka za pomoc.

Báseň napsala a připravila Iana Koláčková

Sněhová královna

Sněhobílá paní,
plní vám dětem přání,
k zemi posílá sních,
odměnou jí je váš smích.

Když přijde sněhová královna,
každý to hned pozná,
mráz hladí po tváři,
bílý sních září.

Taková je paní zima,
to nám je venku prima,
doma teplo je,
každý rád si kakao vypije.

Sněhová královna chodí kolem,
lesem i zahradou za domem,
hraj si a dováděj,
zimu si užívej.

Sněhuláček

Sněhulák maličký,
nenosí botičky,
chodí tiše bos,
z mrkve má dlouhý nos,
místo čepice hrnec má na hlavě,
s dětmi si rád hraje,
s šálou kolem krku,
nabídne ti ruku,
chce si celý den hrát,
večer ti hezké sny přát.

ROZHOVOR

Jiří Žák, kluk s rouškami

Článek napsal a připravil Martin Štulla

Jednoho krásného dne jsem našel na facebooku příspěvek, který mě zarazil: „Můj syn už několik týdnů šije roušky. Chtěl je rozdávat ve škole, dozvěděl se, že jsou hnusný a on divnej. Je nešťastnej. Přátelé, chci mu dokázat, že to je hloupost, jsem na něj pyšná a pomůžu mu je rozdat tam, kde to ocení. Pomůžete mi prosím ukázat mu, že to co dělá je naopak úžasné? Že to, že ve 13ti perfektně šije na stroji a chce udělat něco pro ostatní, je naopak super frajeřina? Děkuju! Potřebuju mu dokázat, že svět je ještě v pořádku 😊”.

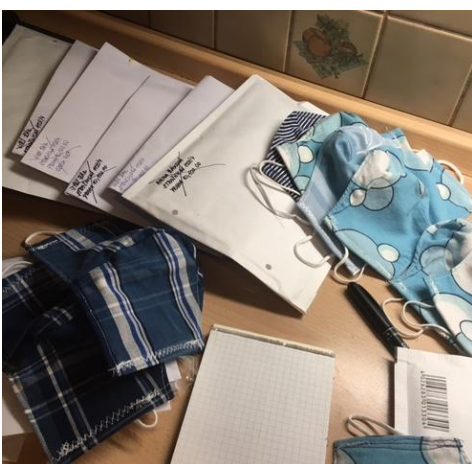
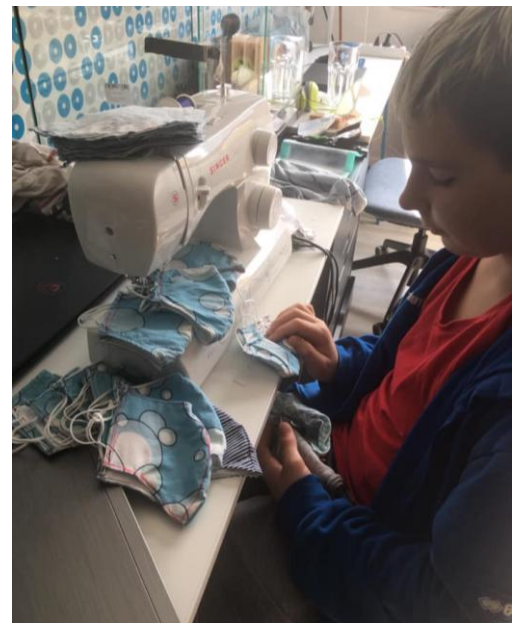
Tak jsem se rozhodl s ním udělat krátký minirozhovor...

Jirko, od příspěvku Tvé maminky na Facebooku uběhly dva měsíce a Ty ses stal prakticky hvězdou internetu. Jak se Ti žije s popularitou, se kterou jsi ani nepočítal?

No, ze začátku jsem se dost styděl, ale zároveň jsem měl z reakcí těch lidí obrovskou radost. Maminka mi říkala, že je na mě pyšná a já jsem byl moc šťastný. Dokonce se na základě toho co se dělo, podařilo urovnat naše vztahy ve třídě. Mně to celkově udělalo radost a pomohlo mi to. A maminka tady dodává, že jsem se dostal na spoustu míst, kam bych se nikdy nepodíval a to je pravda, bylo to moc hezké třeba na velitelství, nebo na natáčení seriálu Setřičky.

Jak přišel nápad, ve Tvých 13 letech, prostě šít roušky a chtít pomoci. Když jiní raději sedí u počítačů a hrají hry?

Roušky jsem začal šít podle youtube podle videa. Chtěl jsem pomoci. Na hraní na počítači moc nejsem, na to mám bráchu ☺ já rád tvořím.

Jaké máš, kromě šití, koníčky Ty?

Baví mě tvoření, mám rád loutky, chodím se učit hrát do divadla Spejbla a Hurvínka už dva roky. Také rád pracuji se dřevem, děda byl truhlář, naučil mě hodně věcí. A od loňska vášnivě rybaříme, já s bráchou a hlavně maminka, ta tam vydrží sedět z nás nejdéle a je s ní u toho legrace.

Plánuješ kariéru v oděvním průmyslu? Chceš to dotáhnout tak daleko, jako Osmany Laffita či Gianni Versace...

Nevím, nepřemýšlel jsem o tom. Chtěl bych pracovat se dřevem, něco tvořit, možná loutky, ale šití se určitě budu také věnovat, je to jeden mých velkých koníčků.

Děkujeme za rozhovor.

Prokletí pocestného

12. část

Příběh napsal a připravil Jiří Šulc

Bandité mě drželi pevně, jako by měli místo rukou železné okovy. Jejich stisk by nejspíš i dost bolel, kdybych byl v tu chvíli schopen bolest vnímat. Tak moc mě otupil strach. Mozek mi říkal, že bych se měl aspoň pokusit se z toho vymluvit, aspoň zoufale říct, že jsem jen náhodou šel kolem. Nezmohl jsem se však ani na tak ubohou lež, protože můj jazyk jakoby otekl, jak s ním nešlo hýbat, a z hrdla místo slov vyšlo jen sotva slyšitelné zasypání.

„Tak, kohopak to tu máme?“ ozval se Kessar a já měl pocit, že mi snad srdce vyskočí hrdlem ven. Vždycky, když ten muž mluvil o vás, nemohli jste se zbavit pocitu, že vás brzy čeká něco hrozného.

„Nějaký mládenec. Ti vždycky dělají problémy, holomci jaloví.“ řekl a stoupl si přede mě s pažemi přísně založenými na hrudi. Naklonil se ke mně.

„Doufám, že ses pobavil tou malou hrou na špeha kluku...“ začal si mě posměšně dobírat, ale když si prohlédl mou tvář, zarazil se.

„Ale, to se podívejme! My se přece moc dobře známe. Dnes už jsme spolu měli co dočinění. Orssile, podívejte se.“

Když se na mě fojt pořádně podíval, také se velmi podivil, ale rychle mu došlo, že by se měl chovat taky trochu autoritativně.

„Horthasův kluk?! Nestačí, že tvůj pán mi dělá problémy, k tomu ještě ty?!“ rozkřičel se na mě.

„To je ten pacholek z hospody? Trochu starý na hraní tak hloupých her, nemyslíte?“ dodal Filtz.

„Ale schovávaná by ti šla, jen co je pravda. Ani jses nehnul a nepípl. Kdybych tu nebyl já, možná by ti to i prošlo.“ řekl povýšeným tónem a Kessar mu hned přitakal.

„Filtz se nevytahuje, mladíku. Jeho bystrému sluchu a ostrému zraku nic neunikne, a to ani za nocí, jako je tahle. Což se nedá říct o každém.“ chválil svého zvěda a při poslední větě pomalu otočil hlavu směrem k fojtovi. Tomu to dost nahnalo strach, ale nepřestával si na mě vylévat vztek.

„Pěkně ses vybarvil, spratku! Plížit se za svým fojtem jako had! Tohle tě přijde draho! Ani Horthas už ti nepomůže! Až budeme zpátky ve vesnici, budeš potrestán před zraky všech obyvatel!“ křičel.

„Už dlouho říkám, že by uprostřed vesnice měl stát pranýř, a kvůli tobě tam taky od zítřka bude! Hned ráno ho postavíte!“ rozkázal svým pohůnkům a Lacej i Davan spěšně přitakali, i když podle jejich zmatených výrazů ani netušili, co to pranýř vlastně je.

„Ale proč se tak zlobíte? Mě chlapec udělal radost.“ řekl Kessar a přistoupil ke mně, zatímco Orssil podiveně vyvalil oči.

„No tak, postav se rovně, když s tebou mluví šéf!“ ozval se jeden z banditů, kteří mě drželi. Hned na to mě oba pustili a se smíchem postrčili směrem ke svému vůdci. Kessarův pohled plný hrozby mě donutil se skutečně narovnat jako prkno dřív, než udělal ten muž, který mě teď děsil víc než cokoli v mém životě předtím, dlouhý krok přímo přede mě.

„Ta tvoje zvědavost nám ušetří spoustu práce. Hodný kluk.“ řekl a něžně mě pohladil po vlasech. Bleskurychle však ruku zatl v pěst a udeřil mě do břicha, až jsem se zlomil v pase a klesl na kolena. Fojt a bratři tím byli zaskočení stejně jako já.

„No což, špehování přece jen nesmí zůstat nepotrestáno.“ podotkl k nim Kessar a Filtz se rozesmál.

„Tak už se zvedni!“ poručil mi. To bylo ale pro samou bolest tak obtížné, že jeho dva poskoci mi nakonec museli na nohy hrubě pomoci.

„Ti dnešní mladíci už nic nevydrží, že fojte?“ prohlásil a zatáhl mě za vlasy tak, abych mu viděl přímo do očí.

„Bud' rád, že tu ted' není Burrta, ten by tě jednou ranou nejspíš rozpůlil. Ale však se s ním brzy zase uvidíš.“

Podíval se směrem k Filtzovi, a ten byl v mžiku na nohou a přišel ke mně.

„Nemusíš vůbec nic říkat. Já ho tam odvedu a ty zatím můžeš připravit představení.“

Jakmile to dořekl, Kessar kývl na muže, kteří mě drželi. Opět jsem ucítil, jak jejich sevření povoluje a čekal, co se bude dít, jak krutě si se mnou vůdce banditů bude zase hrát. Filtzovi řeči o nějakém „představení“ se mi vůbec nelíbily. Pak mi došlo, že mě jeden z banditů pustil a druhý mě vzápětí sevřel ještě silněji. Druhý na chvíli odešel, a když se vrátil, začal mi svazovat ruce provazem, který si přinesl. Poté mě nečekaně obklopila tma, až jsem polekaně vyjekl. Pak mi došlo, že mi bandita přetáhl přes hlavu pytel. Nemohl jsem tak už vidět, co se kolem mě děje, jen poslouchat. První, co jsem uslyšel, byl Kessar říkající, „Vždy mě potěší, když moji lidé vědí, co mají dělat, i bez příkazů. A co vy, Orssile, víte to taky?“

Fojt, který byl rád, že mu Kessar chvíli nevěnuje pozornost, byl otázkou zaskočen a zmohl se jen na zmatené „Ehm, co? Prosím? Já nechápu...“

„Hned pochopíte, nebojte se. S chlapcem si nedělejte starosti, o něj už se postarají moji lidé. Já vám zatím vysvětlím, jak se díky němu změnil náš plán, a jakou vy sehraje roli.“

Dál jsem už neslyšel, o čem si povídají. Někdo silně trhl za můj provaz. Nezbylo mi nic jiného, než jít tam, kam mě můj věznitel táhl. Což bylo těžké bez zraku, takže jsem neustále klopýtal. Poznal jsem, že mě vedl Filtz, neboť mě neustále káral za nemotornost. Podle toho, jak se při tom pochechtával, bych řekl, že mě schválně vedl cestou plnou překážek. Všiml jsem si, že jeho kroky opět nejsou slyšet. Sám šel lehce a tiše jako vítr, zatímco já zakopl o vše, co bylo v cestě. To by rozčilovalo každého, i kdyby to pro Filtze nebyla taková zábava.

Tak jsme se procházeli nočním lesem. Filtz se plížil vepředu a na provaze táhl moji klopýtající maličkost oslepenou pytlem na hlavě. Nevím, jak dlouho to mohlo trvat, ale najednou jsem uslyšel hlasy. Hlasy dospělých mužů, jak se něčemu smějí. Nad veselým ale vévodil hřmotný hlas, který jsem moc dobře poznával.

„Ještě jednou něco takového provedeš a nechám tě roztrhat koňma, jasný!?“ ozýval se křik hromotluckého bandity Burrty a po něm zaznělo bolestivé zaúpění, jak ten surovec někoho uhodil.

„To jsem si myslel. Brzy máte někoho přepadnout a přitom naděláte kraválu jako ožralý skřeti.“ zavolal na ně Filtz, a vše na chvíli utichlo. Poté se Burrta ozval znovu.

„Filtz? Co ty tady děláš? Měl jsi bejt celou dobu s šéfem.“ zeptal se. Podle hlasu a kroků jsem poznal, že se k Filtzovi přiblížil.

„Však ten mě taky posílá. Došlo k malé změně v plánu. Do hry přibyla další figurka.“ odpověděl mu a prudce si mě přitáhl blíž, aby na mě bylo lépe vidět.

„Co to meleš? A kdo má bejt jako tohle?“ vypytoval se Burrta nazlobeným hlasem dál, jakoby Filtze vůbec neposlouchal.

„Podívej se sám.“ odpověděl mu a sundal mi pytel z hlavy.

Mohl jsem zas vidět, ale to, co jsem spatřil, se mi vůbec nelíbilo. Byli jsme pořád v lese mezi trnitými keři. Předě mnou stál Burrta v celé své mohutnosti a ošklivosti. Za ním pak stálo dalších pět mužů, sice ne tak velkých, jako on, ale pořád velmi hrozivých. Byli oblečení do zvláštní směsi hadrů, zvířecích kožišin a částí kožených zbrojí. U pasů či na zádech jim vysely zbraně, meče, sekery a kyje. Všichni si mě zvědavě prohlíželi, zvláště Burrta, který mě po chvíli chytil za vlasy a přitáhl si mojí tvář blízko k té své mordě. Pořád byl cítit pivem.

„Počkat, počkat... to je ten prcek z hospody! No jasně, ten, co dostal napráskáno!“ zvolal nadšením z toho, že mě konečně poznal. Pak se mnou smýkl o zem směrem k ostatním banditům, aby se podívali sami. Další dva muži, kteří museli být odpoledne v hospodě taky, mu dali za pravdu.

„Copak, ty malej prašivče, přišel jsis pro nášup?“ řekl mi výhružně a už po mě opět natahoval ruku. Měl kožené rukavice bez prstů s kovovými cvočky na kloubech. Strachy jsem se na zemi schoulil do klubíčka a očekával bití, po kterém ze mě zůstane jen mastný flek na mechu. Filtz byl ale rychlejší, než hromotluk, a zasáhl. Se sobě vlastní neuvěřitelnou zručností vytasil dýku, chytil ji za špičku čepele a rukojetí uhodil Burrtu do hřbetu ruky. Ten s hlasitým „au“ zastavil svůj pohyb ke mně, a nechápavě se díval na své zranění. Netušil, co se mu vlastně stalo, dokud ho Filtz ostře nepokáral.

„Nech toho, ty ůrvanej trolle! Ten kluk tu není pro tebe na hraní.“ řekl a přitom si v ruce přehodil dýku tak, že zbraň držel normálně za rukojeť a čepelí výhružně mířil na Burrtu. Ten se sice tvářil, jakoby chtěl štíhlého stopaře zabít, ale poprvé jsem ho viděl vztek potlačovat. Filtz vedle něj vypadal směšně, menší a hubený s krátkou zbraní v ruce. Hromotluk z něj měl ale respekt, přestože by ho jednoduše rozdrtil holýma rukama, kdyby ho dokázal chytit. Filtz to věděl, a proto byl ve střehu. Oba se chvíli probodávali pohledy a čekali, co druhý udělá. I ostatní bandité je napjatě sledovali. Ti dva se v lásce rozhodně neměli, ale Kessar si je nejspíš ve své bandě držel oba, právě pro jejich rozdílné schopnosti.

Pokračování příště...

Bylinky, nejen pro naše babičky

Zimní bylinky - 5

Článek připravila Lucie Volková

Informace čerpány z internetových stránek bylinkyprovsechny.cz a novinky.cz

V této nelehké době je potřeba umět si udělat a užít si příjemné chvíle. Zastavit se, zklidnit se, meditovat. Procházíme dobou, která si to doslova žádá. K tomu nám může dopomoci třeba aromaterapie, tvoření, pečení, procházky zimní přírodou. Jaké vůně se vám vybaví, když vzpomenete na mrazivé večery? Mně se vybaví vůně mandarinky a pomeranče, skořice, vanilky... Tento díl jsem se rozhodla věnovat vůním a bylinkám, které patří nejen ke svátečním dnům.

Rozmarýn lékařský

Rozmarýn se vyznačuje velmi příjemnou a pronikavou vůní. Používal se do kadidel, na výrobu věnců i na výzdobu. Snítkou rozmarýnu můžete ozdobit Vánoční stůl či ho použít k provonění domova, kdy oceníte jeho uklidňující účinky. Přináší úlevu po vánočním stresu a možných depresích. Jako vykuřovadlo pomáhá odpuzovat negativní energie.

Rozmarýnu se daří nejlépe v blízkosti moře, můžete si ho i sami vypěstovat na zahradě. Tato bylinka zvyšuje krevní tlak, proto se nedoporučuje využívat ho v těhotenství nebo při hypertenzi. Odstraňuje nervové vyčerpání. Tonizuje cévy a celkově posiluje. Má močopudné účinky, uvolňuje větry a křeče. Pomáhá také při ženských potížích a upravuje menstruaci.

Zevně se rozmarýn může použít ke kosmetickým účelům, k čištění pleti, na ekzémy, pohmožděny. Rozmarýn se ukázal jako prevencí před rakovinou.

Skořicovník cejlonský

Ze skořicovníku se využívá kůra. Silice z kůry má antibakteriální účinky a povzbuzuje peristaltiku střev. Povzbuzuje svalovou činnost v oblasti žaludku a střev. Skořicový čaj se používá při zažívacích potížích a nechutenství, při pocitu plnosti a křečích v nadbřišku. Podporuje prokrvení, a proto pomáhá při revmatu. Skořicový olej se vtírá lidem trpícím migrénou.

Je nám známé, že skořice má nezastupitelné místo v kulinářském umění, využívá se k dekoracím.

Heřmánek pravý

Představuje jeden z neznámějších a nejstarších léčivých prostředků. Heřmánek je univerzální léčivka. Používá se při nachlazení, žaludečních a střevních potížích, kožních nemocech, akné, ekzému. Má protizánětlivé a zklidňující účinky, zmírňuje podráždění a podporuje hojení ran. Využívá se jako kloktadlo při zánětech v dutině ústní, po operaci zubů, na otoky apod. Můžeme ho použít při dětských a ženských potížích.

Heřmánková esence navozuje pocit klidu a pohody. Na Vánoční stůl se do studených nápojů skvěle hodí čerstvé květy heřmánku zamražené v ledových kostkách.

Vanilka

Vanilka patří mezi orchideje. Vanilkový lusk se využívá jako koření původem z Mexika na přípravu hlavně sladkých jídel, pochutin a nápojů. Všichni známe chuť i vůni vanilky, ale málokdo ví, že má také antimykotické vlastnosti a pomáhá tedy k léčení plísní a houbových onemocnění. Působí příznivě při léčení kožních problémů, jako jsou ekzémy a dermatitidy. Využívá se při zánětlivých onemocněních.

Působí proti únavě, uklidňuje nervový systém. Vanilka působí jako afrodisiakum, protože zvyšuje erotickou přitažlivost. Povzbuzuje mozkovou činnost, využít ji můžeme proti horečce.

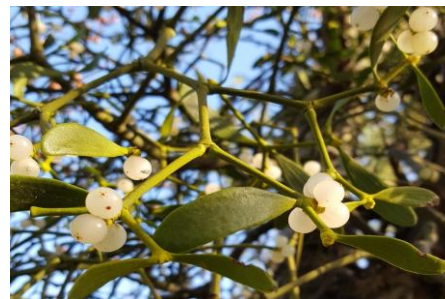
Vůně vanilky navozuje pocity pohody a povzbuzuje smysly. Proto ji využíváme proti depresím. Je vhodná při nervovém podráždění, nechutenství či nespavosti.

Vanilka je vhodná proti nevolnostem v těhotenství, např. vanilková zmrzlina. Vanilkový olej působí příznivě na srdce, regeneruje pokožku a vrací optimismus, navozuje psychickou rovnováhu.

Jmelí bílé

Málokterá rostlinka je opředena tolika pověrami a mýty jako právě jmelí. I u nás má jistý symbolický význam. Je to atypická poloparazitická bylina, ale léčivá. Za nejkvalitnější jmelí se považuje jmelí jabloňové, hlohové, místy také jmelí dubové a borovicové.

Nejvíce účinná je na vysoký krevní tlak, kdy její sběr je nejvhodnější v březnu, ale sbírat můžeme i v listopadu či v prosinci. Jedna z mála bylin, která léčí účinně aterosklerózu, čímž předchází srdečním a mozkovým infarktům. Posiluje srdeční sval a zlepšuje krevní oběh. Pomáhá také při rakovině (žaludku), při obtížích v klimakteriu, při epilepsii, odstraňuje návaly do hlavy, pocity strachu a nervozity. Léčí onemocnění štítné žlázy, zlepšuje imunitní systém. Pomáhá při ženské i mužské neplodnosti. Zastavuje krvácení, proto se používá v čajových směsích proti zvýšenému gynekologickému krvácení a využívá se na sedací koupele při gynekologických zánětech.

V okolí Přerova u Olomouce je jmelí přemnožené.

Podle jedné legendy bylo jmelí kdysi stromem, z něhož byla vyřezána kolébka pro Ježíška, po třiatřiceti letech pak ze stromu vyrobili kříž, na kterém Ježíše ukřižovali. Strom se hanbou zmenšil v malý keříček, který je nucený žít z jiných stromů. Jmelí tedy cizopasí z jehličnatých i listnatých stromů, v jejichž korunách roste, a podle toho má své specifické vlastnosti.

Jmelí je považováno za magickou rostlinu a připisuje se mu zázračná moc. Traduje se z doby Keltů. Keltští kněží odsekávali zlatým srpem větvičky jmelí s přáním štěstí a lásky. Má být zavěšeno na dveřích a políbení pod ním na Štědrý den zajistí lásku a plodnost, až do příštích Vánoc. Nosí také štěstí, ale jen tomu, kdo je jím obdarován.

Darujeme české Vánoce

Článek připravila Martin Štulla

Informace čerpány z internetových stránek forbes.cz a darkoblog.cz

Obchody zavřené, vánoční trhy se ruší... Jak a kde tedy nakoupíme vánoční dárky? Přece online! A ideálně od českých podnikatelů, kteří teď prožívají krušné časy a potřebují každou korunu k tomu, aby mohli dál tvořit své krásné věci.

Když Hana Šormová a Jana Kuntošová spustily projekt „**Darujeme české Vánoce**“, doufaly, že třeba za měsíc zaujme dva tisíce lidí. Ve svém odhadu se, ale pořádně zmylily. Jen za pár dní se k jejich facebookové skupině, kterou chtějí podpořit české tvůrce drobného zboží, připojilo bezmála deset tisíc lidí.

„Motivace je jednoduchá. Chceme, aby lidi přemýšleli, komu své peníze dají, a tímhle projektem jim chceme ukázat, jaké skvělé věci tady vznikají,“ říká autorka nápadu Jana Kuntošová z rodinné farmy Vesnické dobroty, která podniká už sedm let a má zkušenosti s prodejem na trzích i v obchodech.

„Říkala jsem si, že musíme něco vymyslet, abychom v lednu neskončili všichni na pracáku,“ vypráví Kuntošová. „S českými dárky uděláte trojnásobnou radost. Sobě, že jste pomohli, obdarovanému i tomu, kdo zboží vyrobil,“ připojuje se Šormová. A je vidět, že lidé na tohle slyší.

Ohlasy na sociálních sítích každopádně svědčí o tom, že ani ve druhé vlně pandemie neopadla chuť udělat radost ostatním. „Chceme hlavně propojit lidi a vyslat zprávu, že ač jsme všichni zavření doma, můžeme být v kontaktu, podpořit se navzájem a pomoci tím i ekonomice,“ shrnuje Jana Kuntošová.

A jak můžete pomoci i Vy?

Určitě tak, že od českých výrobců nakoupíte a budete šířit tuto myšlenku dál. Jak? Sdílejte informaci o skupině „Darujeme české Vánoce“ či budoucím webu a třeba se na své facebookové zdi či instagramovém profilu pochlubte zakoupenou věcí s hashtagem [#darujemeceskevanoce](https://www.instagram.com/darujemeceskevanoce).

V těchto dnech se připravují zcela nové internetové stránky:

www.darujemeceskevanoce.cz

DĚKUJEME VŠEM ZA SPOLUPRÁCI

A TĚŠÍME SE NA POKRAČOVÁNÍ V ROCE 2021

Spolupracující organizace

Kamarádi a přátelé

Ondřej Frencl - designér, ilustrátor, scénárista a komiksový nadšenec

Věra Melicharová - perníčky, marcipán a dorty

Typ na výlet spojený s práskání bičem

Zároveň bychom chtěli speciálně poděkovat AKADEMICKÉMU NAKLADATELSTVÍ CERM, od kterého jsme mohli čerpat a použít z jejich knihy SVĚTOVÝ GÉNIOVÉ z roku 2014 komiksy o slavných vynálezcích, vědcích a dalších osobnostem.

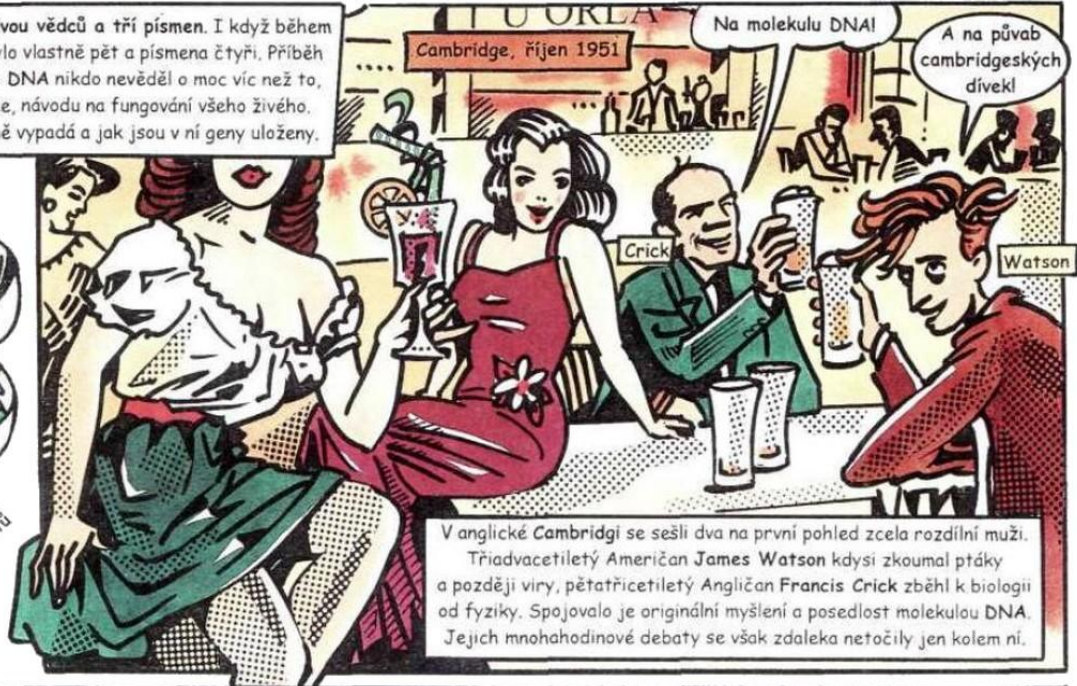
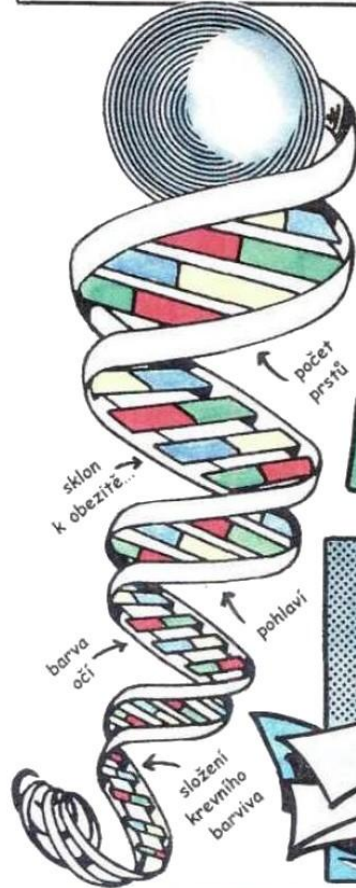

Jen to nejlepší do roku 2021
a spoustu úspěchů v osobním i pracovním životě
přeje spolek Keltoviny

WATSON & CRICK

MOLEKULA ŽIVOTA DNA

Vítejte u příběhu jedné molekuly, dvou vědců a tří písmen. I když během vyprávění vyjde najevo, že vědců bylo vlastně pět a písmena čtyři. Příběh začíná v roce 1951, kdy o molekule DNA nikdo nevěděl o moc víc než to, že je nositelkou dědičné informace, návodu na fungování všeho živého. Záhadou zůstávalo, jak DNA vlastně vypadá a jak jsou v ní geny uloženy.

Na molekulu DNA!
A na půvab cambridgeských dívek!

V anglické Cambridgi se sešli dva na první pohled zcela rozdílní muži. Třidvacetiletý Američan James Watson kdysi zkoumal ptáky a později viry, pětatřicetiletý Angličan Francis Crick zběhl k biologii od fyziky. Spojovalo je originální myšlení a posedlost molekulou DNA. Jejich mnohahodinové debaty se však zdaleka netočily jen kolem ní.

Na londýnské King's College tak přátelská atmosféra nepanovala. Fyzik Maurice Wilkins a chemička Rosalind Franklinová tam bombardovali DNA rentgenovými paprsky a pořizovali snímky, které mohly o její struktuře leccos napovědět. Do oka si však nepadli ani trochu.

Londýn
Wilkins: Nechcete se mrknout na mé nejnovější snímky DNA?
Franklinová: Uhodl jste, nechci. Vystačím si s vlastními.

DNA přitahovala i Linuse Paulinga, v té době světového chemika číslo jedna. Proslavil se mimo jiné tím, že určil strukturu jednoho typu bílkovin. Jejich šroubovicovitý tvar odhalil i díky využití trojrozměrných modelů. Šroubovice a modely sehrají v našem příběhu klíčovou roli.

Bílkovinu bychom měli, je načase pustit se do něčeho těžšího. Co byste řekli na DNA, kolego?

Pasadena, Kalifornie

prosinec 1951
V prosinci Watson vyslechl přednášku Rosalind Franklinové o výsledcích jejích fotografických pokusů. S Crickem pak sestavili svůj první model DNA - spleť tří dlouhých řetězců, z nichž na všechny strany trčely hrozny atomů. Upřímně řečeno, pěkně to zpackali.

Nenechte se vysmát, pánové! I student prvního ročníku chemie by poznal, že takováhle příšernost nemůže existovat.

Čarodějnice jednal! A nejhorší je, že má asi pravdu.

Vedoucí laboratoře Watsonovi s Crickem zakázal dále se DNA zabývat. Watson se věnoval virům a pohlavnímu životu bakterií, Crick se vrátil ke svému doktorátu o krevním barvivu. Na DNA však myslet nepřestali a trnuli hrůzou, že jim Pauling řešení vyfoukne.

My máme s modely utrum a v Londýně nad nimi ohrují nos.

Už to vypadá, že Linus tohle utkání kontumačně vyhraje.

STOP

Lawrence Bragg

Protestujete proti atomové bombě, z čehož jasně plyne, že jste komunista. Na pas zapomeňte.

Žít v Rusku, nedostanu pas proto, že protestuju proti bombě, z čehož plyne, že nejsem komunista. Tenhle svět se prostě zbláznil.

Ale ani Linus Pauling to neměl jednoduché. Britská Královská společnost ho pozvala jako čestného hosta na konferenci o bílkovinách. Mohl se na ní setkat s Wilkinsem a Franklinovou a prohlédnout si jejich snímky. Úřady mu však odmítly vydat pas. V napjaté atmosféře studené války byl Pauling jako bojovník za jaderné odzbrojení podezřelý.

USA, květen 1952

Franklinová mezitím pořídila snímek DNA, který později vstoupí do historie. Zatím ho však pod číslem 51 založila do archivu. Na základě jiných snímků mylně usoudila, že alespoň jedna z forem DNA nemůže mít šroubovicový tvar. Dokonce z recese zaslala mezi kolegy smuteční oznámení o „smrti“ šroubovice.

Pomalu s tím funusem. Šroubovice se podle mě těší výtečnému zdraví.

zemřela šroubovice, a do hrobu dána, řetězce po ní zůstaly

O Vánocích 1952 se Watson s Crickem dozvěděli, že Pauling je s modelem DNA hotov. Následující měsíc si nervózně okusovali nehty. Když však koncem ledna do Cambridge konečně dorazil rukopis Paulingovy práce, oddechli si. Model byl věrnou kopií jejich nepovedeného pokusu z minulého roku.

Milý Linus udělal stejnou školáckou chybu jako tehdy my!

28. ledna 1953

Až mu to dojde, bude chtít ostudu odčinit. Ten chlap si nedá pokoj, dokud DNA nedostane.

Watson s Crickem věděli, že nemají mnoho času. Pauling se už podruhé mýlit nebude. Vymohli si zrušení zákazu práce na DNA a Watson vyrazil do Londýna pro nejnovější údaje z fotografií. S Franklinovou však nebyla rozumná řeč, nakonec se šeredně pohádali.

Pořizujete výtečné snímky DNA, ale nic kloudného z nich nevyčtete. Prostě na to nemáte.

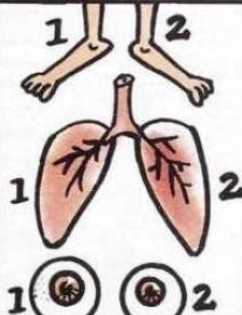
A ven!

Watson se ihned poté sešel s Wilkinsem, který mu ukázal nebyvale ostrou fotografii č. 51. Zatímco v Londýně z ní nevykoukali nic světoborného, Watson v ní ihned rozpoznal poklad.

Copak, něco zajímavého?

Tuhle fotku má Rosalind už od loňského března?

No. 51

Důležité biologické objekty se zpravidla vyskytují ve dvojicích.

To je fakt.

únor 1953

Z fotografie bylo zřejmé, že DNA má skutečně tvar šroubovice, a to zcela určitých rozměrů. Zdálo se velmi pravděpodobné, že ji tvoří dva řetězce. Watsonovi dalo trochu práce, než o tom Cricka přesvědčil, ale nakonec uspěl.

Zbývala poslední záhada - jak jsou v DNA poskládány čtyři jednoduché molekuly označované písmeny A, C, G a T, kterých je v DNA plno a jejichž sled kóduje genetickou informaci. Watson hledal vhodné uspořádání, ale bez rady jednoho z kolegů by neměl šanci. Chemické vzorce těchto „písmen“ totiž v tehdejších učebnicích obsahovaly malou, ale zásadní chybičku.

Tenhle vodík musíš posunout.

Ale v učebnicích je to takhle!

To jsou mi nápady, věřit učebnicím...

Po hodinách „hraní“ do sebe dvojice písmen konečně zapadly - neomylně jako dva dílky puzzle. Náhle bylo vše jasné: A se pojí pouze s T, C pouze s G, a těmito vazbami drží oba řetězce DNA pohromadě.

Mám to! Tak krásné řešení prostě musí být správné!

Oba přátelé se vrhli do stavby modelu, a jak jim rostl pod rukama, bylo čím dál jasnější, že zvítězili. Molekula má tvar nesmírně dlouhé dvojité šroubovice. Připomíná spirálovitě stočený žebřík s příčkami z dvojic písmen A-T a C-G.

Linus bude koukat.

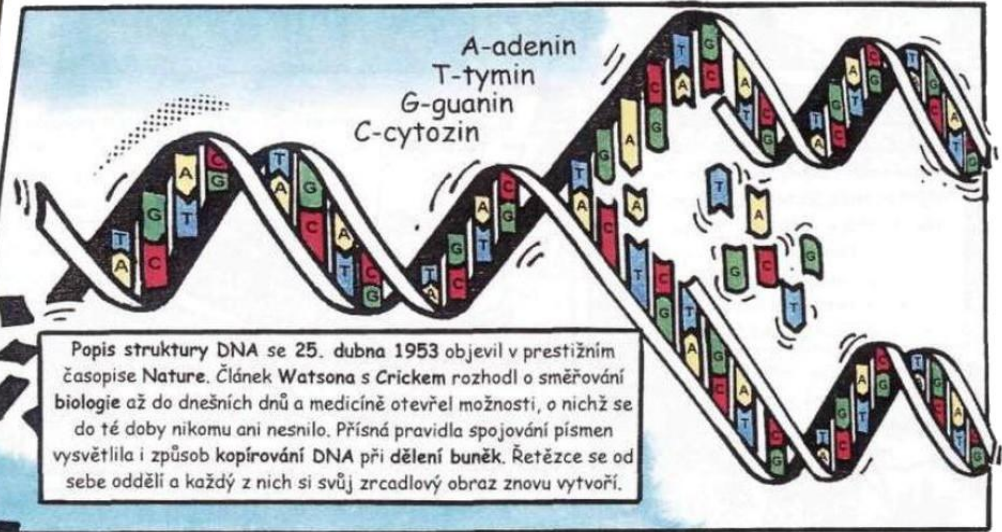
A což teprve Rosalind! Ta nás má za blázný s dětskou vášní pro stavebnice.

Rozluštili jsme tajemství života!

28. února 1953

Crick, po celé Cambridgi známý svou extrovertní povahou a schopností vymluvit komukoli díru do hlavy, se o svou radost musel podělit opravdu se všemi.

Popis struktury DNA se 25. dubna 1953 objevil v prestižním časopise Nature. Článek Watsona s Crickem rozhodl o směřování biologie až do dnešních dnů a medicíně otevřel možnosti, o nichž se do té doby nikomu ani nesnilo. Přísná pravidla spojování písmen vysvětlila i způsob kopírování DNA při dělení buněk. Řetězce se od sebe oddělí a každý z nich si svůj zrcadlový obraz znovu vytvoří.

Watson, Crick a Wilkins získali v roce 1962 Nobelovu cenu za fyziologii a medicínu. Pauling si ve stejném roce přijel pro Nobelovu cenu míru. (Díky svým předchozím úspěchům získal už roku 1954 Nobelovu cenu za chemii.) Chyběla pouze Rosalind Franklinová - 16. dubna 1958 zemřela na rakovinu, způsobenou zřejmě i dlouholetým působením rentgenového záření při fotografování DNA.

Stockholm, 1962

Ještě že jsme na DNA kápli my, Linusi. Dvě Nobelovy ceny najednou byste ani nepobra!

Konec

Internetový časopis KELTOVINY
vydává spolek KELTOVINY z Českých Budějovic.

Redakční rada a dopisovatelé:

Martin Štulla, Pavla Štullová, Věra Melicharová, Jurgen Lednický, Veronika Šmídová, Dagmar Wilčková, Katka Hrabáková, Kristýna Strnadová, Jiří Šulc, Renáta Waldmann, Lucie Volková, Jana Koláčková, Vítek Procházka, Gabča Monte, Martina Bajerová, Hana Šormová ...

**Použité fotografie
a ostatní obrazový materiál:**

*Titulní strana: Petr Molka;
poslední strana: Michal Fábera
Ostatní fotografie jsou přímo
se jménem autora v textu*

**Uzávěrka dalšího čísla
15. února,
příští vydání časopisu
27. února**